

---

# JOHN CALVIN

---

İS 1509-1564

## YAŞAM ÖYKÜSÜ

Rev. THEODORE BEZA

CENEVRE KİLİSESİ PASTÖRÜ

İ.S. 1575

John Calvin'in Yaşamını yazmaya, gerçeği koruma gayretinden başka bir nedenle giriştiğimi düşünen olursa, insanlığın bugünkü durumu umarım beni bu iftiradan kolayca kurtaracaktır. Çünkü her türlü felakete, erdemi övmekten daha kısa bir yol yoktur; ve sadece sessizliğin önleyebileceği kötülükleri kendi isteğiyle kişinin üzerine yıkmak büyük bir ahmaklıktır. Ama kötüler hiçbir erdemin cezasız kalmadan ilan edilmesine izin vermezlerse, amaçları erdemden daha yüksek bir mertebede olan ve sadece kötüler tarafından karşı çıkılmakla kalmayıp, aynı zamanda dürüst görünmeyi ve bazen de dürüst olmayı en çok isteyen kişiler tarafından bile sık sık saldırıya uğrayan dindarlığı ilan etmek olanlar ne beklemelidir? Çünkü dindarlığın, doğru olduğunu düşünerek sahte bir dini içtenlikle benimseyenlerden daha müzmin düşmanı yoktur. Ama bunlar, görünüşte ne kadar zorlu olursa olsun, beni hiç yıldırmadı. Çünkü kötülerin korkusundan iyilerden söz edilmemesi ve dinin sesinin batıl inançlıların yaygaralarıyla bastırılması utanç verici olurdu.

Ama biri çıkıp da Calvin'in hayatını yazmanın gerçeği savunmaktan çok farklı bir şey olduğunu söylerse, insan ve gerçeğin çok farklı şeyler olduğunu hemen kabul ederim; ancak şunu söylemekten de çekinmem: Gerçeğin ta kendisi olan O, "*Baba beni nasıl gönderdiyse, ben de sizi gönderiyorum*" (Yuhanna 20:21) ve "*Sizi dinleyen beni dinlemiş olur*" (Luka 10:16) derken düşünceşizce konuşmamıştır. Bu nedenle, insanlar (hem cehaletten inananlar hem de kötü niyetle konuşanlar), azizlere tapanları sürekli olarak putperestlikle suçlamamıza rağmen, Luther, Zuinglius ve Calvin'in bizim tarafımızdan tanrı olarak kabul edildiğini haykırsınlar; istedikleri kadar ve diledikleri kadar haykırsınlar, cevabımız hazırdır, yani, Kutsal insanların din adına üstlendikleri çabaları, sözleri ve eylemleriyle birlikte anmak (bu tür bir kompozisyondaki tek amacımız, iyilerin daha iyi hale gelirken, kötülerin kınanmasıdır), gerçekten dindar olan insanların yaşamlarına utanç getirdiklerinde yaptıkları gibi yapmaktan çok farklı bir şeydir, Çocukça olmaktan daha az dinsiz olmayan anlatılarla (Abdias adında belirsiz bir kişinin Havarilerin tarihiyle yaptığı gibi) ya da en iğrenç yalanlarla dolu efsanevi tarihler yazarak (onlar barbar jargonlarında bunlara Altın

Efsaneler diyorlar, ben ise iğrenç çöpler diyorum) ve dahası, tek fark isim değişikliği olan eski Tanrıların putlarını geri getirmeye çalışıyorlar.

Biz bu ölümlere tapanlardan, ışığın karanlıktan uzak olduğu kadar uzağız. Onları gibi davranışlara karşı Rab en ağır tehditleri savurur; bizimkileri ise, tam tersine, hem bedensel hem de zihinsel gözlerimizi O'nun işlerine dikmemizi istediğinde över. Sanırım hiç kimse, Tanrı'nın tüm eserleri arasında bilinmeyi ve gözlemlenmeyi en çok hak edenlerin insanlar olduğunu ve insanlar arasında da hem öğrenim hem de dindarlık açısından seçkin olanların bulunduğunu inkâr etmeyecektir. Daniell'in (Dan. 12:3) kutsal Tanrı adamlarını yıldızlara benzetmesi boşuna değildir, çünkü onlar parlaklıklarıyla başkalarına mutluluk yolunu gösterirler. Bu parlaklığın ölümlülikle tamamen sönmesine izin verenler, eskisinden daha koyu bir karanlığa gömülmeyi hak ederler. Ne var ki, övgü ve güzelleme hevesiyle gerçeği süslemek yerine onu şüpheye düşürenleri taklit etmek gibi bir niyetim yok. Ne kadar zarif ama ne kadar gerçekçi yazabileceğimi denemek için basit bir anlatım tarzını tercih ettim.

JOHN CALVIN, Picardy'nin ünlü bir kasabası olan Noyons'da ya da en azından Picardy sınırlarında, İS 1509 yılında 27 Temmuz'da doğdu. Babasının adı Gerard Calvin, annesinin adı Joan Franc'tı, her ikisi de iyi tanınan ve varlıklı kişilerdi. Gerard, sağduyulu ve anlayışlı bir kişi olarak, bölgenin soylularının çoğu tarafından çok saygı görüyordu ve bu, genç Calvin'in çocukluğundan itibaren, masrafları babasına ait olmasına rağmen, o bölgenin en seçkin ailelerinden biri olan Mommors ailesinde çok cömertçe eğitilmesinin nedeniydi. Daha sonra eğitimini sürdürmek için onlara Paris'e kadar eşlik ettikten sonra, La Marche Koleji'nde, büyük bir değere ve bilgiye sahip ve Fransa'nın neredeyse tüm okullarında gençlerin öğretmeni olarak en yüksek itibara sahip bir adam olan Maturinus Corderius'un ustası oldu. Maturinus Corderius 85 yaşına ulaşmış ve Cenevre'de (Calvin'le aynı yıl), bu kentin Akademisi'nde profesörken ölmüştür. Calvin daha sonra Mont Aigu Koleji'ne taşındı ve orada önemli başarıları olan bir İspanyol hocası vardı. Çok çalışkan bir öğrenci olan Calvin onun yanında öyle bir ilerleme kaydetti ki, Gramer dersinde arkadaşlarını geride bıraktı ve Diyalektik ve Sanat olarak adlandırılan çalışmaya terfi etti.

Babası başlangıçta onu İlahiyat okumaya yönlendirmişti ve doğal olarak buna eğilimli olduğu sonucuna varmıştı; çünkü o genç yaşında bile son derece dindardı ve aynı zamanda arkadaşlarındaki her türlü kötü niyetli şeye karşı sıkı bir sansür uyguluyordu. Bunu, ünlü olduktan yıllar sonra bazı Katoliklerden, istisnasız tanıklardan duyduğumu hatırlıyorum.

Böylece kutsal bir göreve atanmış gibi olan babası, Noyons Piskoposu'ndan onun için Katedral kilisesi olarak adlandırılan yerde bir hayırseverlik sağladı ve daha sonra Pont-Eveque adlı bir banliyö köyüne bağlı bir cemaatin küratörlüğünü yaptı, babasının doğum yeri olan şehre taşınana kadar burada yaşamaya devam etti. Calvin'in, rahip olmamasına rağmen, Fransa'dan ayrılmadan önce burada birkaç vaaz verdiği kesindir. Onu rahip yapma tasarısı, hem babanın hem de oğlunun görüşlerindeki bir değişiklik nedeniyle kesintiye uğradı - birincisi, Hukuk okumanın zenginlik ve onur için daha güvenli bir yol olduğunu gördüğü için ve ikincisi, Peter Robert Olivet adlı bir akrabası tarafından reform inancıyla tanıştığı için, (Fransa kiliselerinin Neufchatel'de basılan Eski Ahit'in İbranice'den çevirisini borçlu olduğu kişi) kendini Kutsal Yazıları incelemeye adanmaya ve her türlü batıl inançtan nefret ettiği için Kilise'nin kamu hizmetlerine katılmayı bırakmaya başlamıştı.

O dönemin ilk Fransız avukatı olan Peter De l'Etoile tarafından verilen hukuk eğitimini almak üzere Orleans'a doğru yola çıkan Calvin, kısa sürede öylesine şaşırtıcı bir ilerleme kaydetti ki, sık sık profesörlerin yerine geçti ve bir öğrenciden çok bir öğretmen olarak kabul edildi. Akademi'den ayrılırken, Akademi'ye verdiği hizmetlerin karşılığı olarak, tüm profesörlerin oybirliğiyle ve masrafsız olarak kendisine bir doktorluk unvanı verildi. Ancak bu arada, teolojiyle ilgili çalışmalarını özenle sürdürdü ve öyle bir ilerleme kaydetti ki, o şehirde daha saf bir dinle tanışmak isteyen herkes sık sık ona

danışmak için aradı ve insanlar hem öğreniminden hem de gayretinden çok etkilendi. Halen hayatta olan ve o zamanlar kendisiyle yakın ilişkiler içinde olan bazı kişiler, o dönemde Calvin'in adetin, çok az yemek yedikten sonra gece yarısına kadar çalışmalarına devam etmek ve sabah kalktığında bir süre düşünmek ve yatakta okuduklarını özümseyerek sindirmek olduğunu ve bu şekilde meşgulken rahatsız edilmek istemediğini söylerler. Bu uzun süreli nöbetler sayesinde sağlam bir öğrenim ve mükemmel bir hafıza edindiğine şüphe yoktur; ancak daha sonra bu alışkanlığının çeşitli hastalıklara yol açan ve nihayetinde zamansız ölümüne neden olan mide zayıflığına da sebep olmuş olması muhtemeldir.

Bourges Akademisi o sıralarda, İtalya'dan davet edilen Andrew Alciat (kuşkusuz çağının ilk hukukçusu) sayesinde büyük bir ün kazanmıştı. Calvin de onun altında çalışmanın doğru olacağını düşündü. Bunun üzerine oraya gitti ve hem dini hem de edebi nedenlerle, Rothweil'li bir Alman ve Grekçe profesörü olan Melchior Wolmar ile bir dostluk kurdu. Onun adını anmaktan daha büyük bir zevk duyuyorum, çünkü o benim de öğretmenimdi ve çocukluğumdan gençliğime kadar sahip olduğum tek öğretmendi. Öğrenimi, dindarlığı ve diğer erdemlerinin yanı sıra gençlere öğretmenlik yapmaktaki takdire şayan yetenekleri ne kadar övülse azdır. Onun önerisi ve yardımıyla Calvin Grekçe öğrendi. Wolmar'dan aldığı bu yardımın hatırasını, daha sonra Korintliler'e Birinci Mektup üzerine yazdığı Yorumu ona ithaf ederek açıkça ifade etmiştir.

Calvin bu çalışmalarla uğraşırken, teoloji çalışmalarını da özenle geliştirdi ve Bourges yakınlarındaki Liniere'de, köyün sahibinin huzurunda ve onayla zaman zaman vaazlar verdi.

Babasının ölümüyle ilgili ani bir haber onu doğduğu şehre geri çağırdı. Kısa bir süre sonra, yirmi dördüncü yaşında Paris'e gitti ve orada Seneca'nın De Clementia adlı incelemesi üzerine mükemmel yorumunu yazdı. Calvin'in mizacına uygun olduğu açıkça belli olan bu çok ciddi yazar, Calvin tarafından çok sevildi. Burada geçirdiği birkaç ay, dinde reform isteyen herkesin onu tanımasını sağladı. Diğerleri arasında, dindarlığının güçlü bir kanıtı olarak, daha sonra acı çeken seçkin bir tüccar olan Stephen Forge'dan bahsettiğini duydum. Mesih yolunda şehit olan ve Calvin'in Libertinlere karşı yayınladığı eserde adını verdiği kişidir.

Bu sıralarda, Calvin diğer tüm çalışmalardan vazgeçerek, o zamanlar Paris'te gizli toplantılar düzenleyen tüm dindarları büyük bir sevince boğacak şekilde kendini Tanrı'ya adadı. Çok geçmeden yorucu bir çaba göstermesi için bir fırsat doğdu. Bu sırada Paris Üniversitesi'nde Rektörlük görevini yürüten kişi, Kral'ın doktoru Basel'li William Cop'un oğlu Nicholas Cop'tu. Geleneklere göre, Papaclar tarafından Azizler Bayramı'nın kutlandığı 1 Kasım günü bir konuşma yapması gereken Calvin, ona dinin daha önce olduğundan daha saf ve açık bir şekilde ele alındığı bir konuşma hazırladı. Bu Sorbonne tarafından hoş görülmezdi ve Senato ya da Parlamento tarafından da onaylanmadığı için, bu organ Rektörü huzurlarına çıkmaya çağırdı. Rektör bunun üzerine görevlileriyle birlikte yola çıktı, ancak yolda düşmanlarına dikkat etmesi konusunda uyarılınca geri döndü ve daha sonra ülkeyi terk ederek Basel'e çekildi. Calvin'in o sırada ikamet ettiği Fortret Koleji'nde arama yapıldı. Kendisi evde değildi, ama evraklarına el konuldu ve aralarında arkadaşlarından gelen çok sayıda mektup da vardı. Ancak en kötüsü, birçoğunun hayatının büyük bir tehlikeye atılmasıydı; bu yargıçlar Kilise'ye ve özellikle de vahşi davranışları iyi hatırlanan John Morin adlı birine karşı çok acımasızdılar. Tanrı bu fırtınayı, seçkin bir dehaya sahip ve o dönemde Reformcuların büyük bir hamisi olan Navarre Kraliçesi'nin (hükümdar Francis'in tek kız kardeşi) aracılığı ile dağıttı. Calvin'i sarayına davet ederek onu kabul etti ve büyük bir saygıyla dinledi.

Calvin bundan sonra Paris'ten ayrıldı ve Saintonge eyaletine taşınarak, bir arkadaşının yardımcısı oldu ve onun isteği üzerine, halkın yavaş yavaş gerçeği araştırmaya eğitilmesi için bazı cemaatlerde ilahi litürji sırasında okunan bazı kısa Hristiyan öğütleri yazdı. Yine bu sıralarda, skolastik teolojiye ve matematikle ve felsefenin diğer dallarıyla uğraştığı için kendisine saldıran Sorbonncular tarafından hayatı tehlikeye atılan Estaples'li yaşlı James Lefevre'yi ziyaret etmek için Gaskonya'daki Nerac'a gitti, ancak çok uzun ve

acı bir mücadele olmadan Paris Üniversitesi'ne geri döndü. Navarre Kraliçesi'nin Sorboncuların elinden kurtararak kendi otoritesine tabi olan Nerac'a yerleştirdiği bu iyi kalpli yaşlı adam, genç Calvin'den çok memnundu ve onun Fransa'da cennetin krallığını yeniden kurmada seçkin bir araç olacağını tahmin ediyordu. Calvin, bir süre sonra Paris'e döndü, görünüşe göre doğrudan Tanrı'nın eliyle oraya getirilmişti. Çünkü Kutsal Üçlü Birlik'e karşı zehirli saldırılarını yaymaya başlamış olan dinsiz Servetus gelmişti. Servetus görüşmeyi çok arzuluyormuş gibi davrandığından, Calvin hayatını tehlikeye atarak (düşmanın öfkesi o sırada onu saklanmaya zorluyordu) zamanı ve yeri belirledi, ama Servetus asla gelmedi. Calvin'i görmek bile onun için katlanabileceğinden çok daha fazlaydı. Bu 1534 yılıydı, Reformcuların birçoğuna karşı vahşi işlemlerle ünlü bir yıldız - Sorbonne Doktoru, ancak yeni doktrinlerin büyük bir destekçisi olan Gerard Roussel ve ayrıca Navarre Kraliçesi'nin yardımıyla, bu ve önceki yıl boyunca Paris'te Mesih'in davasını desteklemek için çok şey yapmış olan Aziz Augustine tarikatından Corald, sadece kürsüden sürülmekle kalmadı, aynı zamanda hapse atıldı. Şehrin dört bir yanında dolaşan ve hatta kendi yatak odasının kapısına bile asılan ayine karşı bazı karalamalar yüzünden karasevvalı kral Francis'in öfkesi öylesine alevlendi ki, üç çocuğuyla birlikte kiliseye gittiği halka açık bir oruç ilan edildi, başını açarak ve bir tür kefaret olarak yanan bir meşale taşıyarak, otuz iki şehidin diri diri yakılmasını emretti (şehrin en halka açık dört yerinin her birinde sekiz tane) ve ayrıca ciddi bir yeminle, kendi çocuklarını bile, kendi deyimiyle bu korkunç sapkınlıklara bulaşmışlarsa, bağışlamayacağını ilan etti.

Calvin, ilk çağlarda benimsenmiş bir öğretiyi yeniden canlandırarak, ruhun bedenden ayrıldığına uykuya daldığını öğretenlerin yanılışına karşı Psychopannychia adlı hayranlık uyandırıcı incelemesini yayınladıktan kısa bir süre sonra, meselelerin bu durumunu fark ederek Fransa'dan çekilmeye karar verdi. Buna göre, Saintonge'da bir süre birlikte yaşadığını söylediğimiz kişiyle birlikte Lorraine üzerinden Basel'e doğru yola çıktı; ancak Metz şehrine yaklaştığında, hizmetkârlarından birinin hainliği yüzünden büyük bir zorlukla karşılaştı; bu kişi her ikisine ait tüm parayı alıp kaçtı ve daha güçlü bir ata binerek aniden öyle bir hızla kaçtı ki, onu yakalamak imkânsızdı. Böylece efendileri yolculuk için gerekli araçlardan o kadar yoksun kaldılar ki, diğer hizmetkârdan on kron borç almak zorunda kaldılar ve bu şekilde önce Strasburgh'a, sonra da Basel'e güçlükle ulaştılar. Orada Simon Grynæus ve Wolfgang Capito adlı iki seçkin adamla yakın ilişkiler içinde yaşadı ve kendini İbrance öğrenmeye adanmıştı. Ertesi yıl Bucer'in kendisine gönderdiği bir mektuptan anlaşıldığı üzere, inzivaya çekilmeyi çok arzu etmesine rağmen, bu en ünlü eserin kaba bir taslağı olan Hristiyan Dininin Temelleri adlı kitabını yayınlamak zorunda kaldı. İncil'in davasını benimsemiş olan ve Francis'in o sırada dostluklarını kazanmaya çalıştığı Alman prensleri, Protestanlara yaptığı zulümlerden dolayı ona gücenerek, Lange'li William Bellay'in önerisiyle, kendi ruhlarını ilahi Söz'ün yerine koyan ve tüm sivil yargıçları hor gören Anabaptistler dışında kimseyi cezalandırmadığı bahanesini öne sürdüler. Calvin, gerçek dine böyle bir damga vurulmasına razı olmayarak, Kral'ın kendisine mükemmel bir önsözle eşlik eden eşsiz bir çalışma olarak kabul edilmesi gereken şeyi yayınlama fırsatını yakaladı. Eğer hükümdar bu eseri okumuş olsaydı, Babil fahişesinin o zaman bile ağır bir yara almayacağını sanıyorum. Çünkü bu prens, kendisinden sonra gelenlerden farklı olarak, bir fikir oluşturmaya çok yetenekliydi ve küçük bir muhakeme yeteneğine sahip olmadığını kanıtlamıştı; bilgili adamların hamisiydi ve kişisel olarak Reformculara karşı değildi. Ancak Fransız halkının ve aynı zamanda Kral'ın günahları, Tanrı'nın gazabının üzerlerine çökmesi nedeniyle, bu eseri okumak bir yana, duymasına bile izin vermedi. Calvin, bu eseri yayınladıktan ve böylece ülkesine karşı görevini yerine getirdikten sonra, o zamanlar dindarlığından çok söz edilen XII. Louis'nin kızı Ferrara Düşesi'ni ziyaret etme ve aynı zamanda İtalya'ya uzaktan saygılarını sunma isteği duydu. Bu doğrultuda Düşes'i ziyaret etti ve zamanın elverdiği ölçüde onun gerçek dine olan bağlılığını teyit etti. Düşes hayattayken ona büyük bir bağlılık duymuş ve şimdi de hayatta kalarak anısına duyduğu minnettarlığını güçlü bir kanıtını sunmuştur.

Calvin, sadece ayrılabilmek için girdiğini söylemeyi alışkanlık haline getirdiği İtalya'dan ayrıldı ve Fransa'ya döndü. İşlerini yoluna koyduktan ve hayatta kalan tek kardeşi Anthony Calvin'i yanına aldıktan sonra amacı Basel ya da Strasburgh'a dönmektir. Savaş nedeniyle diğer yollar kapalıydı ve İsviçre üzerinden ilerlemek zorunda kaldı. Bu şekilde Cenevre'ye geldi, kendisinin bu şehir hakkında hiçbir

düşüncesi yoktu, ancak daha sonra ortaya çıktığı gibi, İlahi Takdir tarafından buraya getirildi. Kısa bir süre önce, Mesih'in Müjdesi, Dauphiny'li William Farel (bazılarının iddia ettiği gibi bir keşiş değil, Estaples'li James Lefevre'nin bir bilgini) ve Orb'lu Peter Viret'in çabalarıyla bu şehre harika bir şekilde tanıtılmıştı, Berne ve Friburgh topraklarında, Rab daha sonra emeklerini en bol şekilde kutsadı. Calvin, Cenevre'den geçerken, iyi insanlar olarak onları ziyaret etti. Birbirlerine yapmaya alışkın oldukları gibi, Farel, açıkça bir tür kahramanlık ruhuyla esinlenmiş bir kişi, daha ileri gitmek yerine, Cenevre'de kalması ve onunla birlikte çalışması için onu şiddetle teşvik etti. Calvin ikna edilemeyince, Farel ona şöyle hitap etti: *"Sadece kendi isteklerinin peşinden gidiyorsun ve Yüce Tanrı adına ilan ediyorum ki, Rab'bin bu işinde bize yardım etmezsen, Rab onun yerine kendi çıkarını gözettiğin için seni cezalandıracaktır."* Bu korkunç kınamadan etkilenen Calvin, İhtiyarlar Kurulu'nun (Presbiterler Kurulu) ve Yargıçların isteklerine boyun eğdi ve onların oyuyla, halkın rızasıyla, sadece vaiz seçilmekle kalmadı (bunu ilk başta reddetmişti), aynı zamanda kabul etmeye istekli olduğu tek görev olan Teoloji Profesörlüğüne de atandı. Bu olay Ağustos 1536'da gerçekleşti; bu yıl aynı zamanda Berne ve Cenevre şehirleri arasında kurulan sıkı ittifak ve Calvin'in de katıldığı Papacılarla yapılan serbest bir tartışmadan sonra Lozan'ın Reform'a katılması açısından da dikkate değerdir.

Bu sırada Calvin, Papacıların kirliliğinden yeni kurtulmuş olan Cenevre Kilisesi'ne uyarlanmış kısa bir Hristiyan doktrini formülü yayınladı. Buna, şu anda elimizde bulunan soru ve cevap şeklindeki Katekizm'i değil, sadece dinin önde gelen konularını içeren çok daha kısa bir başka Katekizm'i ekledi. Daha sonra Farel ve Coral'la birlikte Kilise'nin işlerini yoluna koymak için çabaladı -meslektaşlarının çoğu çekingenlikten tartışmadan uzak durdu ve bazıları (bu Calvin'e en büyük huzursuzluğu verdi) hatta gizlice Rab'bin işini engelledi- ilk amacı, halkın tümünün katıldığı bir toplantıda vatandaşlardan Papalığın açıkça reddedilmesini ve birkaç başlık altında toplandığı şekliyle Hristiyan dinine ve yönetimine bağlılık yemini etmelerini sağlamaktı. Savoy Dükü'nün tuzaklarından ve Mesih Karşiti'nin (Deccal) boyunduruğundan yeni kurtulmuş olan ve hiziplerin hala büyük ölçüde hüküm sürdüğü bir şehirde beklenebileceği gibi, az sayıda kişi reddetmemiş olsa da, Rab'bin iyi eliyle, 20 Temmuz 1537'de (şehrin katibi başı çekerek) Cenevre senatosu ve halkı, Hristiyan dininin önde gelen doktrinlerine ve yönetimine bağlılıklarını ciddiyetle ilan etti. Bu gelişmeler karşısında öfkelenen (ama nafile) Şeytan, yabancı düşmanlar aracılığıyla sonsuz çeşitlilikte denediği şeyi, dindarlık kisvesi altında da başarabileceğini düşünerek, önce Anabaptistleri, sonra da Peter Caroli'yi harekete geçirdi ve Rab'bin işini sadece kesintiye uğratmakla kalmayıp, tamamen yok etmeye ve yıkmaya çalıştı. Bu işin hem kendi doğası gereği hem de kendisinin sahip olduğu kanıtlanmış görüşlere müdahale ettiği için en hoşnutsuz olduğu Caroli'den ileride bahsedeceğiz. Ama olayın da gösterdiği gibi, Rab Şeytan'ı önceden görmüştü. Calvin ve meslektaşları, Anabaptistleri halkın önünde özgürce tartışmaya açtıktan sonra, 18 Mart 1537'de onları yalnızca Tanrı Sözü'yle öylesine çürüttüler ki, o zamandan beri (nadir bir başarı örneği) o kilisede bir ya da ikiden fazlası ortaya çıkmadı.

Kilise'ye sorun yaratan bir diğer kişi olan Peter Caroli, daha büyük ve daha uzun bir kargaşaya neden oldu, ancak ben sadece başlıca başlıkları vereceğim, çünkü çekişmenin tam bir tarihi mevcuttur ve Calvin'in Grynaeus'a yazdığı bir mektuptan da öğrenilebilir. Bu en küstah sofisti doğuran anne olan Sorbonne, daha sonra onu bir sapkın olarak kovdu, ancak bunu onun ellerinde çok az hak etti, önce Cenevre'ye, sonra Lozan'a ve daha sonra Neufchatel'e gitti, Şeytan'ın ruhu ona öyle eşlik etti ki, geldiği her yerde ahlaksızlığının açık izlerini bıraktı. Halkımız tarafından fark edildiğini anlayınca düşmana gitti ve düşmandan tekrar bize döndü. Yaptıkları Farel tarafından Calvin'e yazılan uzun bir mektupta çok iyi anlatılmıştır. Sonunda en iyi adamlarımıza, özellikle de Farel, Calvin ve Viret'e saldırmaya başladı, onları Kutsal Üçlü Birlik konusunda hatalı olmakla suçladı ve Berne'de tam bir sinod toplandı, P. Caroli iftiradan mahkum edildi. Bundan sonra, Farel'in orada mutlu bir şekilde başlattığı Rab'bin işini engellemek için Metz'e gitti. Daha sonra Reformculara açıkça saldırdığı bir mektup yazdı; aç köpeğin amacı açıkça dinden dönmeye hazır olduğunu göstermek ve böylece bir atama elde etmektir. Bununla birlikte, Canavar'ın huzurunda tatmin olması için Roma'ya gönderildi ve orada alaycı bir şekilde karşılandı, yoksulluk ve

iğrenç bir hastalık tarafından bastırıldı, güçlükle bir hastaneye kabul edildi ve sonunda Günah Adamı'ndan kötülüklerinin hak ettiği ödülü, yani ölümü aldı. Bu mutsuz adamın sonu böyle oldu.

Bu arada, 1537 yılında Calvin, Fransa'da birçok kişinin gerçeği tam olarak bilmelerine rağmen, rahatlarına düşkün olduklarını ve Papalık ayınlarına dıştan katılırken, akıllarında Mesih'e tapınmayı yeterli bulduklarını görünce, biri Orleans'ta konukseverliğinden ve dostluğundan yararlandığı Nicholas Chemin'e hitaben Putperestlikten Kaçınma üzerine olmak üzere iki zarif mektup yayınladı, ve daha sonra Lorraine'de resmi bir göreve atanan Gerard Roussel'e, diğeri ise daha önce sözünü ettiğim ve Paris'teki karışıklık unutulduğunda önce bir başrahipliğe, sonra da bir piskoposluğa getirilen Gerard Roussel'e hitaben Papalık üzerine, sadece doğru yoldan ayrılmakla kalmadı, aynı zamanda metresi Navarre Kraliçesi'ni de yavaş yavaş yanılttı.

Calvin bu işle uğraşırken, evinde başına çok ağır sınavlar geldi. Söylediğimiz gibi, İncil şehre kabul edilmiş ve Papalık reddedilmişti, ama aynı zamanda, uzun yıllar boyunca keşişlere ve yozlaşmış bir din adamına tabi olan bir şehirde uzun süredir hüküm süren açık ahlaksızlıklardan vazgeçmeyen birçok kişi vardı; Savoy savaşı sırasında bazı ilk aileler arasında ortaya çıkan eski kan davaları hala devam ediyordu. Calvin bu kan davalarını önce nazikçe uyararak, sonra da daha sert bir şekilde azarlayarak ortadan kaldırmaya çalıştı; ama her ikisi de işe yaramadı. Kötülükler artmaya devam etti, öyle ki, bazı özel kişilerin kışkırtıcı davranışları yüzünden kent partilere bölündü; uymaya yemin ettikleri düzene uymayı her ne sebeple olursa olsun reddedenlerin sayısı hiç de az değildi. İşler öyle bir noktaya geldi ki, asil ve kahraman bir ruha sahip olan Farel ve Calvin, meslektaşları Corald'la birlikte (daha önce Paris'te hakikat için şiddetle mücadele ettiğinden bahsettiğimiz ve Calvin'in önce Basel'e, daha sonra da kendisi oraya atandıktan sonra Cenevre'ye getirdiği kişi), kendi aralarında bu kadar anlaşmazlık içinde olan ve tüm kilise yönetiminden bu kadar uzaklaşmış bir halka Rab'bin Sofrası'nı gerektiği gibi dağıtamayacaklarını açıkça ilan ettiler.

Buna bir başka kötülük daha eklendi, yani Cenevre Kilisesi ile Berne Kilisesi arasında bazı ritüel konularda farklılık vardı. Cenevreliler Rab'bin Sofrası'nda adi ekmek kullanıyorlardı. Ayrıca, vaftiz töreni için gereksiz olduğu için vaftizhane olarak adlandırılan yerleri ve Rab'bin günü hariç tüm bayram günlerini kaldırmışlardı. Lozan Sinodu, Berne halkının teşvikiyle, mayasız ekmek ve bunun Cenevre'de yeniden yürürlüğe konması lehinde karar alınca, önce Cenevre Konsili'nin dinlenmesinin adil olacağını düşündü. Bu amaçla, Zürih'te toplanmak üzere başka bir sinod tayin edildi. Bu fırsattan yararlanarak, Şehir Meclisi'nin Kayyumları (bu yıllık bir atamadır ve Cenevre Cumhuriyeti'ndeki en yüksek makamdır) olarak seçilen hizip ve anlaşmazlık elebaşları halkı topladı ve meseleleri çok yüksek bir el ile taşıdılar (Calvin ve üç meslektaşı, Kendisiyle aynı fikirde olan ve tüm yaptıklarının hesabını vermeyi boşuna teklif eden) bu üç sadık Tanrı hizmetkârına, Rab'bin Sofrası'nı kutlamayı reddettikleri için iki gün içinde kenti terk etmeleri emredildi. Bu karar Calvin'e bildirildiğinde, "Kuşkusuz," dedi, "insanların hizmetkârı olsaydım kötü bir ödül alırdım, ama hizmetkârlarına vaat ettiği her şeyi yerine getirmekte asla başarısız olmayan O'na hizmet ettiğim için mutluym." Bu olayların Ceneviz Kilisesi için kesin bir yıkım olacağını kim tahmin edemezdi? Aksine, bu olay ilahi Takdir'in amacının, kısmen sadık hizmetkârının emeklerini başka bir yerde kullanarak, onu çeşitli denemelerle daha büyük başarılar için eğitmek ve kısmen de bu kışkırtıcı kişileri kendi şiddetleriyle devirerek Cenevre şehrini büyük bir kirlilikten arındırmak olduğunu gösterdi. Rab tüm işlerinde ve özellikle de Kilisesinin yönetiminde ne kadar da hayranlık uyandırıcıdır! Bu, daha sonra olanlarla tamamen ortaya çıktı.

Ancak o sırada, üç pastör, fermana itaat ederek, tüm iyi insanların büyük üzüntüsüne rağmen, önce Zürih'e gittiler ve orada, Helvetik Kiliselerinin bazılarının bir sinodunu düzenledikten ve senatonun kararıyla, Bernese'nin arabuluculuğuyla Cenevrelileri uzlaştırmaya çalıştıktan sonra, Calvin Basel'e ve kısa bir süre sonra Strasburgh'a gitti. Bucer, Capito, Niger ve meslektaşları gibi Kilise'de parlak ışıklar gibi parlayan seçkin kişiler tarafından, senatonun onayıyla, uygun bir maaşla bu kentteki teoloji kürsüsüne atandıktan sonra, yalnızca bilginlerin evrensel alkışlarıyla teoloji öğretmekle kalmadı, aynı zamanda

Konsil'in önerisiyle Fransız Kilisesi'nin platformunu oluşturdu ve bir kilise yönetimi biçimi de kurdu. Böylece, beklentilerinde hayal kırıklığına uğrayan Şeytan, Calvin'in başka bir yere kabul edildiğini ve Cenevre Kilisesi'nin yerine hemen başka bir Kilise'nin kurulduğunu gördü. Ne var ki, baş düşman her zamanki gibi Cenevre'deki yapıyı yıkmak için gayret göstermeye devam ediyordu ve bu yapı zaten her yönden yıkılma tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Bu nedenle, kısa süre sonra, bu en adaletsiz kararı dindar bir bahaneyle gizlemek için, daha önce Rabbin'sofrası'nda kullanılan normal ekmeğin yerine mayasız ekmeğin konulmasını öneren bazı kötü niyetli kişiler buldu. Amaç, yeni bir karışıklık için bir tutamak elde etmektir. Calvin, bu değişiklikten öylesine rahatsız olan ve hatta Rabbin Sofrası'ndan tamamen kaçınmayı öneren bazı iyi insanları, önemsiz bir konu hakkında çekişme çıkarmamaları için içtenlikle teşvik etmeseydi, Şeytan bunda başarısız olmayacaktı. Mayasız ekmeğin kullanımı bu şekilde devam etti ve Calvin bile, iyileştikten sonra, aksi olsaydı çok daha iyi olacağını gizlemekten uzak olmasına rağmen, bu konuya itiraz etmeyi asla düşünmedi. Ancak 1539 yılında daha tehlikeli bir başka kötülük ortaya çıktı ve aynı zamanda Calvin'in gayretiyle bastırıldı. O sırada Carpentras Piskoposu James Sadolet idi. Ağzı lâf yapan usta bir hitabet adamıydı ve özellikle gerçeğin ışığını bastırmak için bunu saptırdı ve bir insan olarak saygınlığının sahte dine bir tür cila koymaya hizmet etmesinden başka bir nedenle Kardinal olarak atandı. Daha sonra, ortaya çıkan koşullarda fırsatını buldu ve seçkin pastörlerinden yoksun bırakıldığında, komşuluk bahanesiyle (çünkü Carpentras şehri yine Savoy'a bağlı olan Dauphiny'dedir) sürüyü kolayca tuzağa düşüreceğini düşünerek, Cenevre'nin en sevgili Senatosuna, Konseyine ve Halkına, onları Romalı Fahişenin kucağına geri getirme eğiliminde olabilecek hiçbir şeyi atlamayan bir mektup gönderdi. O sırada Cenevre'de cevap yazabilecek kimse yoktu ve bu nedenle, mektup yabancı bir dilde yazılmamış olsaydı, mevcut durumda şehre büyük zarar vereceği ihtimal dışı değildir. Ama Calvin mektubu Strasburgh'da okuduktan sonra bütün kırıncılıklarını unuttu ve hemen o kadar doğru ve güzel bir şekilde cevap verdi ki, Sadolet hemen bütün meseleyi umutsuz olarak bıraktı. Ancak Calvin, bir rahip olarak Cenevrelilere ve o zamanlar ortak dindarlık davasında en büyük zorluklara katlanan kendi arkadaşlarına karşı beslemek zorunda hissettiği sevgiyi ifade etmek için bu kadar uzun süre beklemedi. Bu sevginin canlı bir kanıtı, hem sınır dışı edildiği yıl hem de sonraki yıl Strasburgh'dan onlara gönderdiği mektuplarda sergilenmektedir. Bu mektupların tek amacı, onları Tanrı'nın önünde tövbe etmeye, kötülere karşı hoşgörülü olmaya, pastörleriyle barışı geliştirmeye ve her şeyden önce dua etmeye teşvik etmektir - bu şekilde onları, mevcut korkunç karanlıktan çıkabileceği umulan ve sonunda ve harika bir şekilde ortaya çıkan o çok arzulanan ışığa hazırlamaktır.

Yine bu dönemde, Hristiyan Dininin Temelleri'nin büyük ölçüde genişletilmiş bir baskısını ve sevgili dostu Simon Grynée'ye ithaf ettiği Romalılara Mektup üzerine bir Yorum ile birlikte, hemşerisi Fransızların kullanımı için Rab'bin Sofrası üzerine küçük bir altın inceleme yayınladı. Bu eser daha sonra Galars tarafından Latinceye çevrilmiştir. Rab'bin Sofrası konusu burada o kadar büyük bir yetenek ve bilgelikle açıklanmıştır ki, tüm bilginlerin ve tüm iyilerin haklı olarak kabul ettiği o en mutsuz tartışmaların bir karara bağlanması, Tanrı'nın altında esas olarak bu incelemeye atfedilmelidir. Calvin birçok Anabaptisti doğru yola döndürmekte de daha az başarılı olamadı, özellikle de iki tanesini, biri Erasmus'un Hristiyan Askerin El Kitabı'nı adadığı ve daha sonra Strasburgh Kilisesi'nin rahibi olan Paul Volse'yi; diğeri ise daha sonra vebadan ölen ve dul eşi Idelleta, ağırbaşlı ve onurlu bir kadın olan Liege'li John Storder'i Calvin, Bucer'in tavsiyesi üzerine evlendirdi.

Calvin'in Strasburgh'daki çalışmaları 1541 yılına kadar bu şekilde devam etti; bu yılda İmparator, dindeki farklılıkları gidermek amacıyla önce Worms'da, daha sonra da Ratisbon'da bir Meclis topladı. Strasburgh Teoloji Konsili'nin isteğine uygun olarak Calvin bu toplantıya katıldı ve görüldüğü gibi, kiliselere, özellikle de kendi ülkesinin kiliselerine büyük yararlar sağladı ve Üstat Philip Melancthon ile kutsal anısı olan Gasper Cruciger'i çok sevindirdi. İlki Calvin'i sık sık "İlahiyatçı" olarak adlandırır ve ikincisi, Calvin'in görüşünü öğrendiği Rabbin Sofrası konusunda onunla yaptığı özel bir görüşmeden sonra, bunu açıkça onayladı.

Ancak Rab'bin Cenevre Kilisesi'ne acımaya karar verdiği zaman gelmişti. Buna göre, sadık pastörlerin kovulduğu kararnameyi temin etmek için çalışan Sendika üyelerinden biri, cumhuriyetin yönetiminde o kadar kötü davrandı ki, isyanla suçlandı. Bir pencereden kaçmaya çalışırken düştü ve iri yarı bir adam olduğu için o kadar çok yaralandı ki birkaç gün sonra öldü. Bir diğeri cinayet suçundan idam edildi. Diğer ikisi ise Cumhuriyet tarafından gönderildikleri bir elçilik görevinde görevlerini kötüye kullanmakla suçlanarak kaçtılar ve gıyaplarında mahkûm edildiler. Böylece bu kişilerin pisliklerinden ve köpüklerinden kurtulan şehir, Farel'ini ve Calvin'ini özlemeye başladı. Farel'i Neufchatel'den geri getirme umudu çok az görüldüğünden, Devlet tüm dikkatini Calvin'e çevirdi ve Zürih'in arabuluculuğunu kullanarak, sakinlerinin geri dönüşüne rıza göstermelerini sağlamak için Strasburgh'a bir elçilik gönderdi. Bunlar ondan ayrılmak konusunda büyük bir isteksizlik ifade ederler. Calvin'in kendisi, bazı kötü adamların kışkırtmasıyla aldığı yaralar Cenevrelilere olan sevgisinde bir değişiklik yapmamış olsa da, karışıklıklardan hoşlanmadığını ve Rab'bin Strasburgh Kilisesi'ndeki hizmetini bereketlediğini görerek, geri dönmeyeceğini açıkça belirtti. Bucer ve diğerleri de ondan ayrılmaya büyük itirazları olacağını açıkladılar. Ancak Cenevreliler ısrar edince, Bucer onların dualarına uyulması gerektiği görüşüne vardı; ancak ilahi yargı konusunda uyarıda bulunmasaydı ve Yunus örneğine başvurmasaydı, Calvin'in rızasını asla alamazdı. Bu olaylar, Calvin'in Bucer'le birlikte Ratisbon Diyetine gitmesi gerektiği zaman meydana geldi (çünkü öyle kararlaştırılmıştı), dönüşü ertelendi ve Cenevreliler, Lozan'dan Peter Viret'in kısa bir süre için Cenevre'ye gitmesi ve Cenevre'de görev yapması için Berne halkının onayını aldılar. Bu durum Calvin'i geri dönme konusunda daha az isteksiz hale getirdi, çünkü Kilise'yi yeniden kurarken yardım ve tavsiyelerinden en çok yararlanacağı bir meslektaşına sahip olacaktı. Buna göre, aradan birkaç ay geçtikten sonra, Calvin ayın 13'ünde Cenevre'ye döndü. Eylül 1541'de, tüm halkın ve özellikle de Tanrı'nın kendilerine karşı gösterdiği eşsiz iyiliği içtenlikle kabul eden ve Strasburgh halkını, geri dönüşü sadece geçici kılan bir çekinceyi kaldırmaya teşvik etmekten asla vazgeçmeyen Senato'nun tebrikleri arasında. Ancak Calvin'e verdikleri şehrin onursal özgürlüğüne dokunulmaması ve *præbend* dedikleri şeyi (katedral maaşı) her yıl çekmeye devam etmesi koşuluyla bunu sonunda kabul ettiler. Calvin ilk şartı kabul etti, ancak zenginliğe karşı hiçbir arzusu olmayan bir kişi olarak, ikinci şartı kabul etmeye asla ikna edilemedi.

Kilisesinin acil ricası üzerine yeniden göreve getirilen Calvin, kiliseyi düzene sokmaya başladı. Kilisesinin acil ricası üzerine yeniden göreve getirilen Calvin, kiliseyi düzene sokmaya başladı. Şehrin büyük ölçüde denetime ihtiyacı olduğunu görerek, ilk olarak, Hristiyan doktrini ile birlikte, tam kilise yetkisine sahip düzenli bir ihtiyarlar kurulu (presbiterler) düzeni kurulmadıkça, kilise hizmetini düzgün bir şekilde yerine getiremeyeceğini ilan etti. Bu nedenle, o zaman, (ancak bu konu ileride daha ayrıntılı olarak açıklanacaktır), Tanrı Sözü'ne uygun olarak ve yurttaşların kendi rızasıyla bir pastörlük seçimi ve bu düzenin gerektiği gibi sürdürülmesi için yasalar çıkarıldı. Şeytan daha sonra bu yasaları ortadan kaldırmak için birçok olağanüstü girişimde bulundu, ama başarılı olamadı. Calvin ayrıca Fransızca ve Latince olarak bir katekizm yazdı; bu katekizm bir öncekinden içerik olarak hiç farklı değildi, ama çok daha genişletilmişti ve soru-cevap şeklindeydi. Bu hayranlık uyandıran bir çalışma olarak adlandırılabilir ve yabancı ülkelerde o kadar çok kabul görmüştür ki, sadece Almanca, İngilizce, İskoçça, Flamanca ve İspanyolca gibi çok sayıda yaşayan dile çevrilmekle kalmamış, aynı zamanda Hristiyan bir Yahudi olan Emanuel Tremellius tarafından İbrance'ye ve Henry Stephen tarafından en zarif şekilde Yunanca'ya çevrilmiştir. Bu dönemdeki olağan çalışmalarının ne olduğu aşağıdaki açıklamadan görülecektir. Hafta boyunca her iki günde bir vaaz verir ve her üç günde bir ders verirdi, Perşembe günü Presbiter Kurulu ile bir araya gelirdi ve Cuma günü "Cemaat" adı verilen olağan Kutsal Yazılar toplantısına katılırdı. Ayrıca, din düşmanlarına cevap vermenin ve önemli konularda kapsamlı bir yazışmayı sürdürmenin yanı sıra, Kutsal Kitap'ın çeşitli kitapları üzerine çok bilgili yorumlar yazdı. Bunları dikkatle okuyan herkes, bir insanın bu kadar çok sayıda ve bu kadar büyük işleri nasıl yapabildiğine hayret edecektir. Yaşlı Farel ve Viret'in yardımından çok yararlandı, aynı zamanda onlara büyük hizmetlerde bulundu. Bu dostluk ve yakınlık kötüler için ne kadar nefret uyandırıcı ise, dindarlar için de o kadar sevindiriciydi ve gerçekte, Tanrı'nın işini böylesine uyumlu bir şekilde yürüten ve yeteneklerinin doğası bakımından birbirlerinden çok farklı olan bu üç seçkin adamı görmek ve dinlemek çok hoş bir manzaraydı. Farel belli bir zihin



yüceliğinde üstündü, öyle ki hiç kimse onun gürlmelerini titremeden duymaz ya da en hararetili dualarını neredeyse cennete taşınmış gibi hissetmeden dinleyemezdi. Viret öylesine etkileyici bir hitabete sahipti ki, dinleyicileri onun dudaklarına yapışıp kalıyordu. Calvin, dinleyicilerin zihnini en ağır duygularla doldurmadan asla konuşmazdı. Sık sık, bu üçünün birleşiminden oluşan bir vaizin kesinlikle mükemmel olacağını düşünmüştür.

Calvin'e dönecek olursak, bu işlere ek olarak, iç ve dış koşullardan kaynaklanan birçok başka işi daha vardı. Rab onun hizmetini öyle bereketledi ki, Hristiyan dünyasının her yerinden insanlar akın etti, bazıları din konularında tavsiyelerini almak için, diğerleri de onu dinlemek için. Bu nedenle, Cenevre'de bir İtalyan, bir İngiliz ve son olarak bir İspanyol Kilisesi gördük; tek bir şehir bu kadar çok misafiri ağırlamak için yeterli görünmüyordu. Her ne kadar evinde iyiler ona kur yapsa ve kötüler ondan korksa da ve işler hayranlık uyandıracak şekilde düzenlenmiş olsa da, yine de ona büyük sıkıntı veren kişiler eksik değildi. Bu anlaşmazlıkları açıklayacağız ki, gelecek kuşaklar herkesin yeteneğine göre taklit edebileceği eşsiz bir metanet örneğine sahip olsunlar.

Anlatımıza devam edecek olursak, kente döner dönmez, "*Önce Tanrı'nın Krallığı'nı ve O'nun doğruluğunu arayın; öteki her şey size verilecektir*" (Matta 6:33) sözünü anımsayarak, yaptığı ilk iş, Tanrı Sözü'ne uygun olan ve daha sonra ne pastörlerin ne de halkın ayrılmasına izin verilmeyecek olan bir kilise yönetim biçimi için Senato'nun onayını almak oldu. Daha önce onaylanmış olan bu biçim, halktan bazıları ve Papa'yı reddetmiş olsalar da Mesih'in adını yalnızca ismen benimsemiş olan bazı önde gelen yurttaşlar tarafından nefretle karşılandı. Bu iyi adamlar kentten kovulduklarında kentte kalmış olan bazı pastörler de (ki bunların başlıcaları daha sonra açıkça görevi kötüye kullanmakla suçlanıp alçakça görevlerini terk etmişlerdi) vicdanlarının tanıklığına karşı koymaya cesaret edemeseler de, kolay kolay düzene giremeyecekleri için gizlice buna karşı çıktılar. Kötülükleri için bir bahane de istemiyorlardı, yani aforozun olmadığı diğer Kiliseleri örnek alıyorlardı. Kısacası, Papalık tiranlığının yeniden kurulduğunu haykıranların sayısı hiç de az değildi. Ancak Calvin'in kararlılığı, eşsiz bir ırlılıkla birleşerek bu zorlukların üstesinden geldi. Sadece doktrinlerin değil, Kilise yönetim biçiminin de Kutsal Yazılar'da aranması gerektiğini gösterdi ve görüşlerini desteklemek için Oecolampadius, Zuinglius, Zuichius, Philip, Bucer, Capito ve Myconius gibi çağın en seçkin adamlarının görüşlerine başvurdu; yine de aynı ölçüde ilerlememiş olan Kiliseleri ya da sürülerinin bu kadar kısıtlanmaya ihtiyacı olmadığını düşünen pastörleri Hristiyanlık karşıtı olarak kınamadı. Kısacası, Papa'nın zorbalığı ile Rab'bin boyunduruğu arasındaki farkın ne kadar büyük olduğunu gösterdi. Bu şekilde, Kilise'nin halen uygulamakta olduğu kilise yönetimine ilişkin yasaların genel rıza ile hazırlanmasını, okunmasını ve nihayet 20 Kasım'da halkın oylarıyla onaylanmasını sağlamayı başardı.

Bu işler mutlu bir şekilde başlamış olmasına rağmen, Calvin bunların önemli bir zorluk olmadan uygulamaya geçirilemeyeceğini algıladığından, Bernlilerin sadece bir süreliğine ayrıldığı Viret'in ve Neufchatel sakinlerinin onun kovulması üzerine kabul ettiği Farel'in daimi meslektaşları olarak atanmasını çok arzuladı. Ancak bunda başarılı olamadı, Viret kısa bir süre sonra Lozan'a döndü ve Farel tekrar Neufchatel'de ikamet etti. Bu nedenle Cenevre Kilisesi'ni yeniden kurma başarısı neredeyse tamamen Calvin'e aittir. Ertesi yıl (1542) Calvin'in sıkıntı kaynakları hiç de az değildi. Kendi ülkesindekilere ek olarak, Hristiyanlığın ve Kutsal Kitap'ın düşmanlarının öfkesi çok sayıda insanı Fransa ve İtalya'dan sürüp bu kadar ünlü bir komşu kente getirdiğinde, aslanın pençesinde olanları teselli etmek için yazdığı mektuplar bir yana, her türlü ilgiyi göstererek sürgünlere öğüt vermek ve onları ferahlatmak için ne kadar büyük bir gayretle çabaladığı harikadır. Aynı yıl, mısır kıtlığı ve bunun olağan sonucu olan veba gibi iki büyük kötülük daha eklendi. O dönemde Cenevre'deki gelenek, vebadan muzdarip olanları şehrin dışındaki bir hastaneye göndermekti. Ancak istikrarlı ve dikkatli bir pastörün yardımı gerektiğinden ve büyük bir kısmı enfeksiyon korkusuyla reddettiğinden, üç kişi gönüllü oldu, yani Calvin, Sebastian Castellio (daha sonra kendisinden bahsedeceğiz) ve Peter Blanchet. Kura çekildi, ama kura Castellio'ya çıkınca fikrini değiştirdi ve küstahça görevi üstlenmeyi reddetti. Calvin bunu yapmak istedi, ancak Senato onu engellemek için araya girince, yine de gönüllü olan Blanchet atandı. Bu dönemde

başka üzücü kötülükler de meydana geldi. Montbelliard'ın pastörlerinden Peter Toussain, Rab'bin Sofrası'yla ilgili tartışmayı yeniden canlandırırken, Basel'de, Myconius'un muhalefetine rağmen, kilise yönetiminin temellerini iyice atılmadan yıkmaya çalışan kişiler eksik değildi. Calvin ile konu hakkında iki konferans düzenlenmiştir. Oraya davet edilen Farel'in büyük bir başarıyla çalıştığı Metz'de, kısmen daha önce bahsettiğimiz dönek Peter Caroli tarafından Rab'bin işi büyük ölçüde engellendi. Calvin'in bu durumlarda yazarak, uyararak, öğüt vererek vb. ne kadar çok çalıştığı, yayınlanmış mektuplarından anlaşılabilir ve hala el yazması olan birçok mektupla da kanıtlanabilir.

Ama Sorbonne, Paris Parlamentosu Başkanı Peter Liser'in (anısı hâlâ nefretle anılan bir adam) himayesi sayesinde, daha önce hiç olmadığı kadar cüretkâr davranarak, Piskoposların ya da en azından Papa'nın bizzat katıldığı bir girişimde bulundu, Kilise'nin ganimetlerini, soyguncuların yapmaya alışkın oldukları şekilde kendi aralarında bölüşmekle meşgul olmasalardı ve böylece kendi özel görevleri olan sözü yönetme işini, doktor dedikleri o değerli kişilere bırakmasalardı, buna göz yummaları pek mümkün olmazdı; Ancak köpeklerin efendilerine hizmet ettikleri şartlarda, yani., Son derece iyi ayıklandıktan sonra sofradan gelen kemikleri kemirmeye izin verilmesi. O zamanlar Sorbonne, hiçbir insani ya da ilahi otorite tarafından desteklenmeden, Hristiyan inancının maddelerini belirlemeye cüret etmişti ve bu öyle bir şeydi ki, hem sahteliklerinden hem de bu kurumda yaygın olan aşırı çocuksuluktan dolayı, akıldan tamamen yoksun olmayan insanlar üzerindeki tüm otoritelerini kaybetmiş olmalıydılar. Ne var ki, pek çok kişi -bazıları korkudan, bazıları da cehaletten- onları desteklemek için öne çıktı. Bu nedenle Calvin, büyük bir bilgelik ve sağlam argümanlarla onların hatalarını çürüten ve aptallıklarını kesinlikle aptal olmayan herkesin alayına zekice maruz bırakan bir cevap yazdı. O yıl bu şekilde geçti ve bir sonraki yıl (1543) hiçbir açıdan daha ılımlı olmadı. Aynı kötülükler, yani mısır kıtlığı ve veba, Savoy'da şiddetlenirken, Calvin yine yurtiçinde halkını doğrulamak ve yurtdışında Kilise'nin düşmanlarına şiddetle karşı çıkmak için kendini harcadı. Bunu, özellikle özgür iradeyle ilgili tartışmalar üzerine dört kitap yayınlayarak yaptı. Philip Melancthon'a ithaf ettiği bu kitaplar, çağın ilk sofisti olan ve Calvin'i, seçkin bir zafer kazanarak Papa'dan bir Kardinal şapkası elde edebileceği umuduyla kendisine rakip olarak seçen Campen'li Albert Pighius'a cevap niteliğindeydi. Ama çabaları boşa çıktı. Elde ettiği tek şey, gerçeğin düşmanlarının hak ettiği şey oldu - tüm akıl ve bilim adamlarının nefretini uyandırdı ve Şeytan'ın kendisi tarafından aldatıldı. Philip (Melancthon), gelecek nesillerin her ikisine de iftira atanları çürütmek için kesin ve net bir tanıklığa sahip olabilmeleri için yayınlamayı doğru bulduğumuz mektubuyla bu kitaplara ne kadar değer verdiğini açıkladı.

Calvin'in aynı yıl Montbelliard Kilisesi'ne gönderdiği bir mektuptan, herhangi bir kişi, kilise yönetiminin yasalarını uygularken aşırı ciddiyetinden şikayet edenlere ne cevap vereceğini bilebilir. Ertesi yıl 1544'tü ve Calvin bu sırada Neufchatel halkının dini kınamalar konusunda izlediği yol hakkındaki görüşlerini açıkladı. Ancak evde, daha önce seviyesizliğine değindiğimiz ve sahte bir alçakgönüllülük havasına sahip olmasına rağmen, en saçma hırsından dolayı, Yunanlıların *ἰδιογνωμονες* (*idiognomones* - kendi kibirlerinde bilge) dedikleri insan sınıfına ait olduğu açık olan Sebastian Castellio, Calvin'in kilisede aptallıklarını onaylamadığı için öfkeyle doldu. Sebastian Castellio'nun Yeni Ahit'in Fransızca çevirisi, o kadar coşmuştu ki, bazı garip doktrinleri öğretmekle yetinmeyerek, Süleyman'ın *Ezgiler Ezgisi'*nin ahlaksız ve müstehcen olduğu gerekçesiyle Kanon'dan çıkarılması için açıkça ısrar etti. Pastörler buna uymayı reddettiklerinde, onlara en acı suçlamalarla saldırdı. Haklı olarak böyle bir davranışa katlanılamayacağını düşünerek, onu 30 Haziran'da Senato'nun huzuruna çağırdılar, çok sabırlı bir duruşma ve tam bir tartışmadan sonra, iftiradan suçlu bulundu ve şehri terk etmesi emredildi. Sonunda kabul edildiği Basel'a gittikten sonra nasıl davrandığı başka bir yerde anlatılacaktır.

Bir yıl önce, V. Charles, tüm gücünü Fransızlara karşı kullanmak amacıyla, Almanlara, kısa bir süre için, bir Genel Konsil toplanana kadar, dinsel farklılıklar nedeniyle hiçbir tarafın önyargıya maruz kalmayacağı, ancak her ikisinin de eşit yasalardan yararlanacağı sözünü verdiğinde, Roma Papası III. Paul son derece kırıldı ve İmparatora çok sert bir açıklama gönderdi, çünkü sözde, sapkınları Katoliklerle aynı seviyeye getirdi ve orağını başka bir adamın mısırına soktu. Sezar uygun gördüğü yanıtı verdi, ama

Calvin, Kutsal Kitap'ın gerçeği ve dindarların masumiyeti bu mektupla derinden yaralandığı için, Papa'nın cüretini bastırdı. O sırada Spires'de imparatorluğun bir diyeti düzenleniyordu ve Calvin bu fırsattan yararlanarak *Kilise'de Reform Yapmanın Gerekliliği* üzerine kısa bir inceleme yayınladı. Çağımızda bu konuda daha gergin ya da daha sağlam bir yazının yayınlanıp yayınlanmadığını bilmiyorum. Aynı yıl Calvin, iki kısa inceleme yazısında, hem Anabaptistleri hem de Libertinleri (eski zamanların en korkunç sapkınlıklarının yenildiği) o kadar etkili bir şekilde çürüttü ki, bunları dikkatle okuyan hiç kimsenin, gözleri açık olmadığı sürece, bu insanlar tarafından asla aldatılmayacağına ya da aldatılmışsa, hemen doğru yola dönmeyeceğine inanıyorum. Bununla birlikte, Libertinlere karşı olan inceleme yazısı Navarre Kraliçesi'ni gücendirdi, çünkü (neredeyse inanılmaz bir şey) bu korkunç mezhebin iki elebaşından, yani Calvin'in açıkça düşmanlık beslediği Quintin ve Pocquet'den o kadar etkilenmişti ki, onların sapkınlığını benimsemese de, onları iyi insanlar olarak görüyordu ve bu nedenle, bir bakıma, kendisini onların yanından bıçakladığını düşünüyordu. Calvin bunu anladığında, ona, rütbesine ve Mesih'in Kilisesi'ne sağladığı faydaların hatırlanmasına uygun olarak takdire şayan bir ılımlılıkla cevap verdi ve yine de Tanrı'nın sadık bir hizmetkârına yakışır şekilde içtenlikle ve açık sözlülükle, böyle bir karaktere sahip adamları kabul etmek ve hizmetinin yetkisini savunmak konusundaki ihtiyatsızlığını kınadı. Kısacası, Fransa'ya kadar yayılmaya başlayan bu korkunç Libertin mezhebinin profesörlerinin daha sonra Hollanda ve komşu illerin sınırları içinde kalması onun sayesinde oldu.

Calvin bu yılın tüm çabalarıyla yıpranmışken, ertesi yıl (1545) çekişmelerle başladı ve bunlar şimdiye kadar dahil olduğu en ağır çekişmelerdi. Sanki gökten gönderilen veba kenti ve çevresini yeterince tüketmemiş gibi, daha zengin sınıfın hastalara bakmak ve evlerini temizlemekle görevlendirdiği bazı zavallılarda açgözlülük öylesine hüküm sürüyordu ki, birlikte korkunç bir komploya girilerek, kapı direklerini, eşikleri ve evlerin tüm geçitlerini, hemen korkunç bir veba salgını yaratan veba merhemiyile kapladılar. Herhangi bir işkenceyle suç ortaklarına ihanet etmeye zorlanmaları durumunda Şeytan'ın kölesi olacaklarına dair birbirlerine yemin etmişlerdi. Ne var ki, kentte olduğu kadar çevre bölgelerde de yakalanan ve ağır cezalara çarptırılanların sayısı hiç de az değildi. Şeytan'ın bu oyunla Cenevre'ye ve özellikle Calvin'e ne kadar büyük bir hakarete bulunduğu neredeyse inanılmazdır, insanlar baş düşmanın gerçekte en güçlü şekilde karşı çıktığı yerde açıkça hüküm sürdüğüne inanıyorlardı.

Bu yıl aynı zamanda, Aix parlamentosunun Merindol ve Cabrier'deki Waldensian kardeşlerine ve o bölgenin tamamına, bir ya da iki kişiye değil, yaş ya da cinsiyet ayrımı yapmadan tüm nüfusa uyguladığı ve köylerini de yakıp yıktığı vahşi katliamla da rezil oldu. Bu felaketler Calvin'i daha derinden etkiledi, çünkü Cenevre'ye sığınmış olan birkaç kişiyi teselli ederken ve ferahlatırken, daha önce mektuplarla ve pastörler sağlayarak onlara İncil'i tamamen öğretmeye özen göstermişti; ve daha önceki bir olayda tehlikeye düştüklerinde, Almanya ve İsviçre Kantonlarının prensleri nezdinde onlar için aracılık ederek onları kurtarmıştı. Bu sırada, Rab'bin Sofrası'yla ilgili o mutsuz anlaşmazlık yeniden ortaya çıktı; kibirli ve ölçsüz bir adam olan Osiander, sönmüş kolları yeniden alevlendirdi. Bu yangının söndürülememesi kesinlikle Calvin'in suçu değildi. Bunun kanıtı olarak, Melancthon'a yazdığı mektuplardan birkaçını yayınladık. Ancak hem Calvin'in hem de Melancthon'un Perikles soyadını verdiği bu adamın ölçsüzlüğü, onların sağlam tavsiyelerine yer bırakmadı. Bu arada, kenti kasıp kavuran veba salgını birçok iyi adamı öldürdü. Calvin, kürsüden bazı kişilerin alçakça yaşamlarına ve özellikle de o zamanlar bile vazgeçemedikleri fahişeliklerine karşı gürlemek için elinden geleni yaptı. Bu konuda tüm iyi insanlar onunla aynı fikirdeydi, ancak bazı demagoglar, kendi yerinde açıklanacak şekilde kendi başlarına yıkım getirene kadar onun girişimlerine direndiler. Bu kötülöklere yurttaşlık haklarıyla ilgili yersiz tartışmalar da eklendi. Papaçılar tarafından ellerinden alınan ve sadık pastörlerin pek çok yerde olduğu gibi uygunsuz bir şekilde yönetilmesine izin veremeyecekleri kilise gelirleriyle ilgili anlaşmazlıklar da vardı. Bu anlaşmazlıklar çok gürültüye, çok şikayete ve konuşma ve yazmada çok emeğe neden oldu, ancak genellikle hiçbir işe yaramadı - Calvin açıkça, Cennetin bir gün en ağır şekilde cezalandıracağından emin olduğu sayısız kutsala saygısızlık eylemine kesinlikle en ufak bir iyilik yapmadığını ilan etti, ama aynı zamanda, daha önce rahiplik tarafından bu kadar haksız bir şekilde elde edilen gelirlerin Kilise hazinesine getirilmesine izin vermemek için Tanrı'nın adil yargısını kabul ettiğini de ilan etti.

Dahası, aynı yıl Calvin'in hem yurtiçinde hem de yurtdışında çifte kaygı nedeni vardı. Kötülükte yaşlı, ama yaşça hâlâ genç olan bir kişi, Fransa'da bir süre keşiş taklidi yaptıktan sonra doğduğu yer olan Cenevre'ye döndüğünde, büyük bir dindarlık gösterisiyle işe başladı. Akıllı ve yetenekli bir karakter yargıcı olan Calvin, çok geçmeden onun ne mal olduğunu anladı ve onu uyarmaya başladı; önce nazikçe, ama giderek daha özgürce ve cemaatin önünde kendisine pek çok hava verdikten sonra, onu açıkça azarlamaya başladı. Haksızlık olarak gördüklerine karşı söylenmeyi alışkanlık haline getirmiş bu kişi ve kendisine nüfuzları ve gayretleriyle yardım etmeye hazır olan kişileri kolayca bularak kullandığı için Calvin'i öfkelenmişti. Buna göre, bir pastörün ölümü nedeniyle boşalan pastörün makamını doldurmak gerektiğinde, yandaşlarıyla birlikte bunun için açıkça entrikalar çevirirdi. Ama neden daha fazla ayrıntıya girelim? Senato yetkisini kullanarak onun yargılanmasını emretti. Calvin, meslektaşlarıyla birlikte direndi ve bu makam için yaptığı entrikanın Tanrı Sözü'ne ne kadar aykırı olduğunu göstererek, Senato'nun kilise yasalarının çıkarıldığı gibi kalması için onayını almayı başardı. Yine bu dönemde Fransa'da, önceleri zulüm korkusuyla dinlerinden uzaklaşan bazı kişiler, daha sonra, zihinlerini gerçek dine adadıkları sürece, Papalık ayinlerine bedensel olarak katılmanın herhangi bir günah olduğunu inkâr edecek kadar davranışlarından memnun olmaya başlamışlardı. Kilise Babaları tarafından eskiden beri kınanan bu en tehlikeli hatayı Calvin, en bilgili teologların, Philip Melancthon'un, Bucer'in, Peter Martyr'in ve Zürih kilisesinin görüşlerini ekleyerek, iddia ettikleri gibi, çok fazla şiddetle olsa da, büyük bir açıklıkla reddetti. Sonuç olarak, o zamandan beri Nikodemit adı tüm iyi insanlar tarafından nefretle anılır oldu. Bu Nikodemit adı, yanlış davranışları için o en kutsal adam Nikodemus örneğinde bir yaptırım bulduklarını iddia edenlere verildi.

Bir sonraki yıl (1546) hiçbir açıdan öncekinden daha ılımlı geçmedi. Çünkü İmparator'un dine karşı yaptığı söylenen hazırlıklara dair sık sık çıkan söylentilere ve maiyetinde kışkırtıcılar olduğu söylenen Papa'nın hilelerine karşı yurttaşların zihinlerini teyit etmek gerekirken, kentin durumu özellikle şu açıdan içler acısıydı: Kötülerin taşkınlığı, aldıkları birçok azapla terbiye edilmek şöyle dursun, tam tersine artmaya devam etti ve sonunda açıkça patlak verdi. Çünkü önderleri olarak son derece budala, ama cüretkâr ve hırslı bir adam olan Ami Perrin'i seçmişlerdi (bu nedenle Calvin mektuplarında ona "Komik Sezar" adını takmıştı) ve bir süre önce halkın kendisini Başkomutan olarak seçmesini sağlamayı başarmıştı. Yasalar yürürlükteyken ve özellikle Calvin sürekli olarak onların ahlaksızlığına karşı gürlerken, kendisinin ve kendisi gibi olanların hiçbir dayanağı olamayacağını düşünerek, sonunda, bu yıl, kendisinin ve fraksiyonunun ne tasarladığını açıkça göstermeye başladı. Senatonun otoritesi tarafından hemen azarlanıp bastırılınca, gerçekten de sustu, ama sahtekârlığını daha açık bir şekilde ele veren bir şekilde. Kısa bir süre sonra, senatonun oldukça dolu bir toplantısında, üyelerden biri, her ikisi de sarhoşluğa düşkün olan ve yasanın sertliğinden diğerlerinden daha az korkmayan iki Konsül bakanı tarafından gizlice kışkırtıldığı sanılmaktadır, Calvin'i sahte doktrin vaaz etmekle suçlar. Calvin bu havlayan köpekle hiç uğraşmaz, ancak bu kişi yargılanır ve gerekli soruşturmadan sonra iftiradan suçlu bulunur. Onunla işbirliği yapan iki sahte pastör görevden alındı ve içki içilen evler bile yasaklandı; bu kötü adamlar kötülüklerinde başarılı olmaktan çok uzaktaydılar. Ancak bu yıl bastırılan ateş, bir sonraki yıl, yani 1547'de alevlendi. O çağın hiçbir yılı bu kadar felaketle sonuçlanmamıştı. Almanya'daki kiliseler öylesine zor duruma düşmüştü ki, bazı prensler ve kentler gönüllü olarak teslim olurken, bazıları da zorla ele geçirilmişti; öyle ki, uzun yıllar boyunca ve büyük çabalar sonucunda inşa edilen yapı bir anda yıkılmış gibi görünüyordu. Bu felaketlerden, uygun bir ölümle kurtulmuş olanlar genellikle en mutlu kişiler olarak kabul edilirdi. Kiliselerin bu felaketli durumunda, barışın tadını çıkarırken bile, en uzaktaki kiliseler için, sanki onların tüm yükü kendi bakımına emanet edilmiş gibi hisseden o dindar yüreğin nasıl acı çektiğini kolayca tahmin edebiliriz. Başka türlü nasıl olabilirdi? En seçkin adamları, en sevgili dostlarını, yani Melancthon, Bucer ve Martyr'i öyle bir tehlike içinde gördüğünde ne kadar acı hissetmiş olmalı ki, yaşamdan çok ölümle karşı karşıyaydılar! Ancak Calvin'in güçlü zihninin bu fırtınaların üstesinden geldiği hem yazılarıyla hem de davranışlarıyla kanıtlanmıştır. Evinde, kötüler tarafından son derece kızdırıldığında, yolundan kıl payı bile dönmedi.

İç çekişmelere dönecek olursak; tek amacı vaaz ettiği İncil'in sadece spekülasyondan değil, Hristiyan pratiğinden ibaret olduğunu göstermek olduğundan, elbette tüm dindarlığa ve kısacası ülkelerinin kendisine karşı savaş ilan etmiş olanların düşmanlığına maruz kaldı. Bunların başında, daha önce de belirttiğim gibi, Perrin geliyordu. Onun ve partisinin durumu öylesine kötüydü ki, her ne pahasına olursa olsun, kilise yönetimiyle ilgili tüm konuların Presbiterler Meclisi'nden Senato'ya devredilmesinde ısrar etmeye kararlıydılar. Presbiterler Kurulu (İhtiyarlar Kurulu) ise tam tersine, kilise yönetimiyle ilgili çıkarılan yasaların Tanrı'nın Sözü'ne uygun olduğunu savunuyor ve bu nedenle kilisenin zarar görmesini önlemek için Senato'nun yardımını talep ediyordu. Senato dini yasaların uygulanmasına karar verdi ve bu yönde bir yasa çıkardı. Sonunda Perrin, küstahlığıyla kendisini büyük bir tehlikeye atınca, tüm bu olayların sonucunda senatodan atıldı, başkomiserlik görevinden mahrum bırakıldı ve sıradan bir vatandaş konumuna düşürüldü. Ancak tüm bunlar açık mahkemede gerçekleşmiş olsa da, Calvin'e verdikleri sıkıntıyı tarif etmek mümkün değildir. Gerçekten de, bir keresinde, İki Yüzler Mahkemesi'nde (200'ler), kavga öyle bir boyuta ulaştı ki, kılıçlarını çekip mahkemenin kendisini karşılıklı katliamla lekeleme noktasına geldiler. Kargaşa sırasında, Calvin meslektaşlarıyla birlikte gelerek, hayatı pahasına da olsa kargaşayı bastırdı, çünkü bu adamların kışkırtıcı eylemleri özellikle kendisine karşı yöneltilmişti. Yine de işledikleri suçlardan nefret ettiğini ifade etmeye devam etti ve onları hak ettikleri şiddetle azarladı. Tanrısal yargıya ilişkin ihbarı da boşa çıkmadı. Çünkü bu sıralarda, içlerinden birinin, kutsal bakanlığa yönelik birçok alçakça saldırının yanı sıra, Calvin'in Rhone Nehri'ne atılması gerektiğini söylediği alçakça bir iftira yazdığı ve kürsüye sabitlediği tespit edildi, gerekli soruşturmadan sonra, beklenmedik bir şekilde sonsuz sayıda başka küfürden suçlu bulundu ve ölümle cezalandırıldı. İdamından sonra, kendi el yazısıyla yazılmış, Musa'ya ve hatta İsa'nın kendisine açıkça saldıran bir kitap bulundu. Dahası, korkunç dinsizliğini başkalarına da bulaştırmayı başardığı ortaya çıktı. Bu yıl, tüm bu tartışmaların ortasında Calvin, sözde *Trent Konsili'nin Yedi Oturumuna Panzehir*'i yazdı ve ayrıca Libertinler tarafından yenilenen Carpocrates'in zehirli hatalarını yaymaya başlayan belirli bir Fransisken'in hileli işlemlerine karşı Rouen kilisesini bir mektupla onayladı.

Ertesi yıl, yani 1548'de, eski hizip yeniden patlak verdi, Şeytan bu amaçla (neredeyse inanılmaz bir şey) özellikle şeytanı bastırmayı en çok isteyen kişileri kullandı; Farel ve Viret'i kastediyorum. Yılın başında Cenevre'ye vardıklarında, Senato'da resmi konuşmalar yaptılar, mevcut anlaşmazlıkları çözmek amacıyla, Calvin sadece davranışların yeniden düzenlenmesi konusunda ısrar ederken, Perrin ve partisi onu eski konumuna geri getirmek amacıyla her türlü tavizi vermeye hazırды. Bu sırada her şey hallolmuş gibi görünüyordu, ancak sonuç kısa sürede bu iyi adamların sadece kandırıldığını kanıtladı. Perrin'in görevine iade edilmesiyle birlikte, kötülerin hainliği o kadar arttı ki, bazıları karşılıklı tanıma amacıyla açıkça haç şeklinde kesilmiş tasmlar kullanırken, diğerleri köpeklerine Calvin adını verdi ya da bu isimle oynayarak Calvin'i Kayın'e dönüştürdü. Son olarak, ona olan düşmanlıklarından dolayı Rab'bin Sofrası'na katılmayacaklarını ilan edenlerin sayısı hiç de az değildi. Tüm bu girişimler kendisi ve meslektaşları tarafından sert bir şekilde azarlandı ve taraflar Senato'nun önüne çıkarıldı. Sonunda, 18 Aralık'ta, af yine ciddi bir yeminle onaylandı. Ancak Perrin ve partisi için bütün bunlar göstermelikti; tek amaçları, olayların da kanıtladığı gibi, Sendika'yı kendisine bağlamak ve böylece onlara daha fazla kötülük yapma olanağı sağlamaktı. Bütün bu çekişmeler sırasında Calvin boş durmamakla kalmadı, sanki emeklilikte yaşıyormuş gibi, Pavlus'un Mektuplarından altısı üzerine çok bilgili yorumlar yazdı ve (Alman kiliselerini yozlaştırmak amacıyla yayınlanmış olan) *Ara Dönem* denilen şeyi en sağlam bir inceleme yazısıyla çürüttü ve Kilise'yi yenilemenin gerçek yöntemine işaret etti. Son olarak, çok zarif küçük bir anlatıda, *Adli Astroloji* olarak adlandırılan ve çok az kişinin çok fazla inandığı şeyin yanlışlığını ve kibrini ortaya koydu. Yine bu dönemde, Basel'de sürgünde yaşayan Brentius'a mektup yazarak, ona en dostane terimlerle başsağlığı dileyen bir cevap gönderdi. Keşke Brentius bu bağlantıyı devam ettirseydi. Ayrıca o sırada İngiltere'de sürgünde olan Bucer'e de mektup yazarak, Rab'bin Sofrası konusunda daha açık bir şekilde yazması ve konuşması için onu samimi bir şekilde teşvik etti ve aynı zamanda ona karşı büyük bir sempati duyduğunu ifade etti. Aynı zamanda, daha sonra haksız yere idam edilen İngiltere'nin Koruyucusu Somerset Dükü'ne hitaben dikkatlice yazılmış bir mektupta, eğer gerektiği gibi dikkate alınsaydı, belki de İngiltere Kilisesi'nin birçok fırtınadan kurtulmasını sağlayabilecek bir uyarıda bulundu.

Bu çekişmeler sırasında Cenevre Kilisesi olağanüstü bir şekilde büyüdü. Bu, Şeytan'ı ve kötülerini fazlasıyla kızdırdığı gibi, Calvin'i de Mesih'in davası uğruna sürgünde yaşayanları ağırlamak için daha büyük bir ruh haline soktu. Bu konudaki kaygısı ertesi yıl Rab tarafından öylesine desteklendi ki, kötülerin öfkesi tamamen sönmemiş olsa da, en azından geçici olarak bastırılmış gibi görünüyordu. Aslında bir ateşkese ihtiyacı vardı, özellikle de en mükemmel karısının ölümüyle aile içinde büyük bir felakete uğramıştı. Bu acıyı öyle bir metanetle karşıladı ki, bu açıdan da tüm Kilise için parlak bir örnek oldu. Bu yıl (1549) Sakson kiliselerinde *Adiaphora* adı verilen kayıtsızlık meseleleriyle ilgili bir anlaşmazlık ortaya çıktı, Calvin'den tavsiyesi istendi, Philip Melancthon'a duygularını samimi bir şekilde açıkladı ve aynı zamanda ona görevini hatırlattı. Bazıları Melancthon'u bu konuda çok kolay davranmakla suçladı, ancak Calvin daha sonra daha doğru bilgilerle ikna olduğu için haksızdı. Çünkü o zamanlar, daha sonra bu tür karışıklıklar çıkararak ve şimdi bile Rab'bin işine engel olan Flacius'un ve tüm kabilesinin kötü dehasını harekete geçiren ruhun ne olduğu bilinmiyordu. Ancak Rab, Alman kiliselerinde açtığı yarayı, diğer yandan İsviçrelilere gösterdiği iyilikle telafi etti.

Bazıları Calvin'in üçlübirlik doktrinini desteklediğini düşündüklerinden, Calvin ve Farel, konuyu tam olarak açıklamak ve tüm İsviçre kiliselerinin ortak rızasıyla çözmek için birlikte Zürih'e doğru yola çıktılar. İyi insanlar ve gerçeği sevenler anlaşmaya varmakta zorluk çekmediler. Ve buna göre, tüm İsviçre ve Rhætian kiliselerinin mükemmel onayı ile bir İnanç Açıklaması hazırlandı. Bu inanç açıklaması Bulinger ve Calvin'i, Zürih ve Cenevre kiliselerini en yakın bağlarla birbirine bağladı. Hepimizin hala sahip olduğu ve umarım Tanrı'nın lütfuyla sonuna kadar da sahip olmaya devam edeceğimiz bir itiraftır. Bu yıl, diğerleriyle karşılaştırıldığında, mutlu bir şekilde geçti ve onu hatırlamaktan daha büyük bir zevk alıyorum, çünkü Lozan Kilisesi tarafından bana yapılan ve Calvin tarafından kabul etmem için teşvik edilen bir çağrının sonucu olarak, pastörlük görevlerime ilk başladığım yıldır. Bu sıralarda Calvin, uzun süre Zürih'te yaşamış ve sonunda orada ölmüş olan Sienna'lı Lælius Socinus'a çok bilgili iki mektup yazdı. Bu mektuplardan, bu adamın nasıl bir mizaca sahip olduğunu herkes kolaylıkla anlayabilir - bir akademisyenin mizacı olduğu açıktır, ancak bu gerçeğin tam olarak ortaya çıkması için uzun bir süre (aslında ölümünden sonra) geçmesi gerekmiştir. Kiliseleri dolaşmış ve en bilgili adamlarını, özellikle de Melancthon, Calvin ve Melancthon'un Hayatı'nda ona karşı çok onurlu bir tanıklık yapan Joachim Camerarius'u, arzularının aksine, etkilemişti. Daha sonra, kendi yerinde bahsedeceğimiz Bellian saçmalığının baş yazarı olduğu ve Servetus, Castellio ve Och'in'in çılgın dogmalarını desteklediği keşfedildi. Yuhanna'nın ünlü Birinci Bölümü üzerine yazdığı ve hâlâ günümüze ulaşan yorumunda, diğer sapkınların dinsizliğinin çok ötesine geçmiştir.

Ertesi yıl, yani 1550, Kilise açısından yeterince sakin geçti ve bu nedenle pastörlerin yılın belirli bir mevsiminde bir ihtiyar ve bir diyakon eşliğinde kentin tüm bölgelerini dolaşarak halkı eğitmeleri ve her bireyi inancı konusunda kısaca incelemeleri kararlaştırıldı. Bunu sadece bazılarının ihmal ettiği, bazılarının da pek yarar görmeden katıldığı vaazlarda değil, her evde ve ailede de yapacaklardı. Bunun ne kadar büyük bir yarar sağladığına inanmak güçtür. Bir başka düzenleme de, Kurtarıcımızın doğuşunun kutlanmasının ertesi Şabat gününe ertelenmesi ve Rab'bin Günü dediğimiz yedide bir gün dışında başka bayram günü olmamasıydı. Bu, çok sayıda insanı rahatsız etti, öyle ki, Rab'bin Günü'nün bile Calvin tarafından bastırıldığını söyleyenler eksik olmadı. Amaçları Calvin'i kötülemektir, ancak gerçek şuydu ki, bu konu sadece Konsül'den herhangi bir talep gelmeden değil, onların haberi bile olmadan halkın önünde tartışılmıştı. Ancak Calvin, bu konuda tartışmaya girmeye değmeyeceğini düşündü; ancak bazılarının Calvin'e karşı duyduğu rahatsızlık, eski ve sadık dostu Lawrence Normand'a ithaf ettiği "*Suçlar Üzerine*" adlı inceleme yazısına vesile oldu.

Ertesi yıl, yani 1551'de yaşanan anlaşmazlıklar, iki yıllık sükunet dönemini fazlasıyla dengeledi. Çünkü çok bağlı olduğu Bucer'in ölümünün tüm Kilise'ye ve özellikle Calvin'e verdiği üzüntünün yanı sıra, eşsiz bir dindar ve bilgili bir adam olan Aziz Gal Konsülü Joachim Vadian'ın ölümü, fitnecilerin kötülükleri bastırıldıkça daha da şiddetlendi; öyle ki, kente gelen sürgünlere (sığınmacılar) kentin özgürlüğünü

vermeyi açıkça reddettiler. Bununla da yetinmeyip, Rhone'un öbür yakasında vaaz verdikten sonra geri dönmekte olan Calvin'i itip kaktılar; bir gece köprüden geçmekte olan meslektaşı Raymond'u, desteklerden birini gizlice kaldırarak neredeyse nehre atacaktı. St Jervas kilisesinde, pastörün vaftiz için sunulan bir çocuğa Balthasar adını vermeyi reddetmesi nedeniyle küçük bir kargaşa çıkardılar - bu isim belirli bir nedenle açık bir yasa tarafından yasaklanmıştı. Calvin'in bu kötülükler karşısındaki güçlü ve yenilmez bir sabırdan başka bir şeyi yoktu; çünkü o sıralarda Cenevre Kilisesi'ne yeni bir kötülük daha saldırdı.

Buna vesile olan kişi, birkaç yıl önce kaçtığı Paris'ten Karmelit tarikatına mensup bir keşiş olan Jerome Bolsec'ti. Cüppesini çıkarıp atmış, ama keşişliğini korumuştur ve Ferrara Düşesi tarafından iffetsizlik suçlamasıyla başıboş bırakıldıktan sonra, üç gün içinde bir hekime dönüşmüştü. Cenevre'ye geldiğinde, oradaki bilgili hekimler arasında kendisine yer olmadığını görünce, kendisinin bir ilah olduğunu göstermek için, önceden belirlenmişlikle ilgili hatalar ve saçmalıklar gevelemeye başladı. Bunu önce bazı kişilere özel olarak, ama sonunda cemaatin önünde bile yaptı. Calvin önce onu yalanladı ve nazıkçe azarlamakla yetindi; daha sonra onu çağırarak gerçek öğretiyi öğretmeye çalıştı. Ama ya doğasına işlemiş olan keşişçe hırs yüzünden ya da Calvin'e saldırabilecekleri birini arayan kötü niyetli kişilerin teşvikiyle, Yuhanna'nın şu bölümü açıklanırken, cemaatin önünde açıkça cüret etti: "Tanrı'dan olan, Tanrı'nın sözlerini işitir; işitmediğinize göre, Tanrı'dan değilsiniz" şeklindeki Yuhanna pasajı açıklandığında, diğer tüm nedenlerden önce gelen ebedi bir kader hükmü doktrinini yıkmak için özgür iradeyi ve işlerin öngörüsünü öne sürmeye cüret etti. Hatta gerçek doktrine karşı hakaret ve kışkırtıcı küfürler bile ekledi.

Calvin'i yerinde görmediği için onun yerinde olmadığını düşündüğü için daha büyük bir cesaretle hareket ettiği düşünülür. Gerçekten de konuşmanın başında Calvin oradaydı; ama konuşmasına başladıktan sonra içeri girdiğinde, başka bazı kişilerin arkasında duruyordu. Keşişin konuşması bitince, Calvin aniden ortaya çıktı ve önceden planlanmış bir şey olmadığı belli olmasına rağmen, o zaman kesinlikle nasıl bir adam olduğunu gösterdi. Kutsal Kitap'tan kanıtlarla, yazarlardan, özellikle de Augustinus'tan alıntılarla ve kısacası sayısız ağır argümanla onu öylesine çürüttü, hırpaladı ve bunalttı ki, keşişin kendisi dışında, herkes yüzüstü keşiş için son derece utanç duydu. Görevi kentteki suçluları yakalamak olan yargıcın bilirkişilerinden biri, toplantı sona erdiğinde dinleyiciler arasında bulununca, ayaklanma suçlamasıyla onu yakalayıp gözaltına aldı. Ama bunun üzerinde neden duruluyor? Uzun bir tartışmadan sonra, Senato, 23 Aralık'ta İsviçre kiliselerinin görüşünü alarak, onu açıkça kışkırtıcı bir adam ve sadece bir Pelagiusçu olarak mahkum etti ve onu şehirden sürgün etti ve bir daha şehirde ya da topraklarında yakalanırsa kırbaçlanmakla tehdit etti.

Daha sonra komşu bir kasabaya gitti ve Bern bölgesinden iki kez kovulana kadar pek çok karışıklığa neden oldu. Daha sonra, o zamanlar barış içinde olacağını düşündüğü Fransız Kilisesi'nde bir tedavi için entrikalar çevirdi ve önce Paris'e, sonra da Orleans'a gitti, kurnazca tövbe itiraflarında bulundu ve Cenevre Kilisesi'yle uzlaşmak için gönüllü olarak yalvardı. Ancak beklentisinin aksine, kiliselerin sıkıntı içinde olduğunu görünce, ilacına geri döndü ve karısının Augusta kanonlarına fahişelik yapmasına izin vererek müjdenin düşmanlarına açıkça isyan etti ve bugün burada elinden gelen her türlü iftirayla gerçeğe saldırıyor. Bu arada, Cenevre Konsili, halka açık bir toplantıda, gerçek kader doktrinini ilan etti ve daha sonra Calvin tarafından hazırlanan halka açık bir belgede yer aldığı şekliyle bunu onayladı. Şeytan'ın bu ihtilaflardan kazandığı tek şey, Hristiyan dininin daha önce en belirsiz olan bu maddesinin, çekişmeye meyilli olmayan herkes için açık ve şeffaf hale gelmesiydi.

Ertesi yıl (1552), birçok kilisenin ortak kararıyla mahkûm edilmiş olmasına rağmen, bu değersiz adam tarafından ne kadar büyük bir ateş yakıldığı daha belirgin hale geldi. Eskilerin çoğu tarafından gerektiği gibi açıklanmamış ve her zaman aynı sonuçla tartışılmamış olan bir sorunun sadece zorluğu bile, özellikle meraklı zihinleri bu konuyu tartışmaya teşvik ederken, hilekârlar Calvin'in kovulmasını sağlayarak her şeyi karıştırmak için kendilerine harika bir fırsat verildiğini düşündüler. Buna göre, sadece kentte değil,

aynı zamanda her mahallede, sanki Şeytan'ın kendisi borazan çalmış gibi ortaya çıkan tartışmaları tarif etmek imkansızdır. Önde gelen kiliselerin pastörleri takdire şayan bir şekilde hemfikir olsalar da, Bern bölgesi sınırındaki kiliselerde, Tanrı'yı günahın yazarı yaptığı iddiasıyla Calvin'le kavga etmek isteyenlerin sayısı hiç de az değildi. Bu en zararlı dogmanın uzun zaman önce Calvin tarafından Liberteryenlere Karşı İnceleme'de çürütüldüğünü hatırlamayacak kadar hafızaları zayıf olmalıydı. Ama Basel'de, o değerli ve tek fikirli adam, Castellio, her şeyi gizlice yapmak onun alışkanlığı olmasına rağmen, Pelagianizmi savunurken yeterince açtı. Melancthon bile bu konularda öyle terimlerle yazmaya başlamıştı ki, daha önce Calvin'in Pighius'a karşı yazdığı incelemeye açıkça katılmış olmasına rağmen, bazılarında Cenevrelilerin Stoacıların kaderciliğini getirdiğini ima eder gibi görünüyordu. Binlerce kez çürütülmüş iftiraları şimdi bile tekrarlayan Papacılar hakkında hiçbir şey söylemiyorum. Bunlar, tahmin edilebileceği gibi, Calvin'in zihnini yaraladı; ve daha da keskin bir şekilde, bu dönemde hatanın gücü zaman zaman o kadar güçlüydü ki, gerçek bazen kamu otoritesi tarafından bile ağzını kapatmak zorunda kaldı.

Bu şekilde ortaya çıkan tartışma kısa sürmedi; çünkü tam da bu yıl, yukarıda bahsettiğimiz iyi keşiş, Calvin ile tartışmak için ortaya çıktı. Birkaç yıl önce, pastörlük için entrikalar çevirirken bir geri püskürtmeyle karşılaşmış, avukat olmuş ve gerçekleri himayesi altına almıştı. Konu Senato önünde taraflarca hararetle tartışıldı; keşiş, zırhını küstahlığında ve kötülerin lütfunda bulurken, Calvin doktrinini savunurken yalnızca gerçeğin gücüne güvendi. Bu nedenle hakikat galip geldi ve Calvin'in yazıları tekrar dindar ve ortodoks olarak onaylandı ve garip bir şekilde düşmanlarının bile onayını aldı. Ama bu düşmanın birkaç yıl sonra gösterdiği tövbeden bahsetmeyi ihmal etmemeliyiz ve Calvin'in tanık olmasını o kadar istiyordu ki, daha önce haksız yere saldırdığını kabul ettiği Calvin'in kendisiyle uzlaştığını ölüm anında hissetmedikçe vicdanen rahat olamayacağını söyledi. Calvin bunu reddetmemekle kalmadı, son anlarında onu en nazik şekilde teselli etti.

Ertesi yıl, yani 1553'te, sona doğru hızla ilerleyen kötü niyetli kişiler, sadece Kilise'yi değil, Cumhuriyet'in kendisini bile büyük bir tehlikeye atacak kadar şamatalı davranırken, yaygara ve tehditlerle, kısacası iyilerin özgürlüğünü baskı altına alarak bu kadar ileri gittiler, Senatörlerin atanmasıyla ilgili eski fermanları değiştirdiler, (bu konuda Rab onları kayırdığı için iyiler daha sonra kendilerine daha fazla özen gösterdiler) bazılarını Senato'dan kovdular ve yabancı sürgünlerden korkuyormuş gibi davranarak, kent dışına çıktıklarında kılıçları dışında tüm silahlarından yoksun bıraktılar; Öyle ki, ellerinde her şey olduğu için, uzun süredir kışkırttıkları tasarıyı gerçekleştirmelerini hiçbir şey engelleyememiş gibi görünüyordu. Ve bu sırada bile Şeytan onlara başka bir fırsat verdi. Kutsal Üçlülük'in, yani tüm Tanrısal varlığın düşmanı olduğunu ilan eden, bu nedenle de ne kadar büyük ve korkunç olursa olsun tüm sapkınlıklardan oluşan bir canavar, yani Michael Servetus, birkaç yıl boyunca bir aşağı bir yukarı dolaştıktan sonra, tıp profesörlüğü yaparak, Michael Villanovanus adı altında kendini gizleyerek, daha sonra Viyana'da kalın bir cilt halinde yayınladığı küfürlerini yaydı. Matbaacı, Lyons'da bir kitapçı olan Arnoldi'ydi ve basım için düzeltmen olarak adlandırılan kişi, daha önce Cenevreliler arasında gerçeklere bağlı olan, ancak birkaç ay önce zina ve diğer suçlardan dolayı cezadan kaçınmak için Cenevre'yi Lyons'a terk eden William Guerot'du. Servetus bu büyük küfür kitabını yayınladıktan ve bu nedenle Viyana'da hapsedildikten sonra, nasıl olduğunu bilmediğim bir şekilde kaçtı ve daha uzak bir yere gitmek niyetiyle Cenevre'ye geldi, eğer çok önceden tanıdığı Calvin tarafından tesadüfen fark edilmemiş ve onun bilgisi üzerine hapse atılmamış olsaydı. Daha sonra ortaya çıkan çekişme ve bunların ilgili olduğu önemli konular, bu amaçla yayınlanan bir eserde en ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Bütün bunların sonucu olarak, bu terk edilmiş adam, (o zamanki Prætor'un bir değerlendircisi olan fesatçılardan birinin kulağına, onu kötülüğünde doğrulayan bir şey fısıldadığı söylenir) kendi boş güveninin ihanetine uğrayarak, tüm İsviçre kiliselerinin görüşüne uygun olarak, dinsizlikten ve sonsuz küfürlerden mahkum edildi. Hiçbir pişmanlık belirtisi göstermeyen mutsuz adam 27 Ekim'de diri diri yakıldı. Bu yıl Farel o kadar ciddi bir şekilde rahatsızlandı ki, onu ziyaret etmek için Neufchatel'e giden Calvin onu ölüme terk etti. Tüm beklentilerin aksine iyileşti ve kısa bir süre sonra Kilise'yi tazeleyebildi.



Bu yıl şimdiye kadar umut ve korku arasında bölünmüş gibi görünüyordu, ancak sonunda birincisi galip geldi. Ancak Servetus'un davası tartışılırken, en büyük küstahlıklardan birine sahip olan ve birçok suçundan dolayı İhtiyarlar Kurulu'nun Rab'bin Sofrası'ndan dışladığı Bertelier adındaki bir kişi Senato'nun huzuruna çıkıp onların yetkisiyle affedilmek için yalvardı. Bu yapılmış olsaydı, kilise yönetiminin bağının derhal çözüleceğinden, her şeyin anında enkaza döneceğinden şüphe edilemezdi. Bu nedenle Calvin, İhtiyarlar Kurulu adına, yargıçların kutsal yasaların yıkıcıları değil, doğrulayıcıları olması gerektiğini göstererek şiddetli ve aralıksız bir muhalefet yaptı. Kısacası, bu kadar önemli bir tartışmanın gerektirdiği hiçbir şeyi atlamadı. Ancak, İhtiyarlar Kurulu'nun bazı konularda sulh yargıçlarının yetkisini kendilerinde topladıklarını söyleyenlerin yanlış yaygaraları galip geldi ve bunun üzerine, *İki Yüzler Konseyi*'nde (200ler), aforoz konusunda nihai hakkın Senato'ya ait olduğu ve Senato'nun istediği kişiyi affetme yetkisine sahip olduğu kararlaştırıldı. Bu kararın, o zamanlar konuya çok az ilgi gösteren Senato tarafından kabul edilmesi sonucunda, Bertelier gizlice Cumhuriyet'in mührü altında af mektupları elde etti. Perrin, yandaşlarıyla birlikte, iki sonuçtan birinin ortaya çıkacağını umuyordu: Calvin Senato'ya itaat etmeyi reddederse, bir kalabalık aracılığıyla onu ezebilecekti; Calvin itaat ederse, Presbiter Kurulunu (İhtiyarlar Kurulu) tüm yetkiden yoksun bırakmakta, başka bir deyişle, kötülük üzerindeki her kısıtlamayı kaldırmakta zorluk çekmeyecekti.

Ancak Calvin, Rab'bin Sofrası'nın kutlanacağı normal zamandan yalnızca iki gün önce yapılanlardan haberdar olmasına rağmen, vaazı sırasında sesini ve elini kaldırarak, kutsal gizemleri küçümseyenlerden uzun uzun bahsettikten sonra, Chrysostom'un sözleriyle, *"Bu el, Rab'bin kutsal şeylerini küçümseyenlere uzatmadan önce öleceğim"* diye haykırdı. Bu sözler, ne kadar kanunsuz olursa olsun, bu adamlar üzerinde öyle bir etki yarattı ki, Perrin gizlice Bertelier'e masaya gelmemesini tavsiye etti. Kutsal ayın olağanüstü bir sessizlik içinde, sanki

Tanrı'nın kendisi de oradaymış gibi titreyerek kutlandı. Öğleden sonra Calvin, Pavlus'un Efes Kilisesi'ne veda ettiği Elçilerin İşleri'ndeki ünlü bölümü metin olarak alarak, kendisinin yargıçlara karşı savaşmayı bilen ya da başkalarına öğreten bir adam olmadığını ilan etti; ve dinleyicilerine, sanki Cenevre'de vereceği son vaazmış gibi, duydukları öğretilere sebat etmeleri için uzun uzun öğüt verdikten sonra sözlerini şöyle bitirdi: *"Bunlar böyle olduğuna göre, izninizle kardeşlerim, ben de Havari'nin şu sözlerini kullanacağım: 'Sizi Rab'be ve O'nun lütfunun Sözü'ne emanet ediyorum.'"*

Bu sözler, en terk edilmiş olanlar üzerinde bile harika bir etki yaratırken, aynı zamanda iyi insanları görevlerinin ne olduğu konusunda ciddi bir şekilde uyarıyordu. Ertesi gün Calvin, meslektaşları ve İhtiyarlar Kurulu ile birlikte, Senato'dan ve ayrıca İki Yüzler'den, tartışılan konu halk tarafından kabul edilmiş bir yasanın yürürlükten kaldırılmasıyla ilgili olduğu için, halkın huzuruna çıkmalarını kesin bir dille talep etti. Görüşlerinde ufak bir değişiklik olmamış, İki Yüz'ün kararının askıya alınması, dört İsviçre Kantonu'nun görüşünün alınması ve bu arada mevcut yasalara zarar verilmemesi gerektiği görüşüne varmışlardır.

Bu şekilde fırtına yatışmaktan çok dağıldı. Tüm beklentilerin aksine, fırtınanın Calvin'in başından uzaklaştığını gören hainler, ortaya çıkan bir durumdan yararlanarak fırtınayı Farel'in başına çevirmeye çalıştılar. Mart ayında ağır bir hastalığa yakalanan Farel, sağlığı elverir vermez Cenevre'ye koştu ve kısmen davanın iyiliğine, kısmen de yaşına ve Cenevre'de uzun süredir sahip olduğu otoriteye güvenerek bir vaaz verdi. Kendilerine haksızlık yapıldığından yakınan bu kişiler, Neufchatel'e döndükten sonra, Senato'dan bu kentin sakinlerine Farel'in belirtilen günde gelmesine izin vermelerini isteyen mektuplar aldılar. Farel buna uygun olarak geldi, ancak kişisel risk almadan gelmedi, asiler onun Rhone Nehri'ne atılmayı hak ettiğini haykırdılar. Yurttaşlar arasında sağduyulu bir genç, Perrin'i, yurttaşların ortak babası olan Farel'in zarar görmemesine dikkat etmesi için tekrar tekrar uyardıktan sonra, yanına başka bir genç arkadaşını alarak, iyi niyetli olduklarını bildikleri diğer kişilere bilgi verdi. Böylece Farel mahkemeye çıktığında, kentin büyük bir kısmı toplanmıştı. Farel'i suçlayanlar, Farel'in dinlenmesinden sonra şaşkınlığa uğradılar ve kendi güvenlikleri için telaşa kapıldılar, suçlamalarını geri çektiler.

Böylece bu yılın tamamı kötülerle çekişme ve hem doktrini hem de kilise yönetimini savunma ile geçti ve çok dindar Kral Edward'ın ölümüyle sadece İngiltere'nin değil, tüm Hristiyan kiliselerinin aldığı yarayı saymazsak, her yerde başarılı bir sonuçla sonuçlandı. Yine de tam bu yıl Calvin o kadar gayretli bir öğrenciydi ki, Yuhanna üzerine mükemmel yorumunu yayınladı. Burada, Servetus hakkında, deneyimleriyle konuşan eski Babaların o ikiz canavar Paul Samosatenus ve İskenderiyeli Arius hakkında yazdıklarını söylemeye izin verilebilir (keşke sebepsiz olsaydı), yani, Hristiyan âleminin tüm kiliselerinin daha sonra alevler içinde kaldığı o yangınlar onlardan kaynaklandı. Çünkü Cenevre'de Servetus'a verilen ceza, mezhepçi olduğu için değil, otuz yıl boyunca söz ve yazıyla hem cenneti hem de dünyayı kirlettiği dinsizliğin ve korkunç küfrün canavarca bir bileşimi olduğu için hak edilmişti. Önce Polonya'yı, sonra Transilvanya ve Macaristan'ı ele geçiren ve korkarım daha da ilerlemiş olan bu alevin Şeytan'ın etkisini ne kadar artırdığını söylemek şu anda bile imkansızdır. Gerçekten de, Servetus'un Şeytani bir ruhun etkisi altında kehanette bulunduğu anlaşılıyor, çünkü Kıyamet'ten bir pasajı alıp her zamanki gibi yorumlayarak kitabının önüne koymuştur: "*Gökte büyük bir savaş vardı - Mikael ve melekları ejderhayla savaşıyordu.*" "Birlikte" sözcüğüne Grekçe κατά (karşı) değil de ouv (birlikte) anlamını verirsiniz, bu gerçekten de doğrudur.

Bu nedenle, o mutsuz adamın külleri henüz soğumamıştı ki, sapkınların cezalandırılmasıyla ilgili sorular ortaya atılmaya başlandı - bazıları gerçekten de zorlanmaları gerektiğini, ama adil bir şekilde öldürülemeyeceklerini savunuyordu; diğerleri, sanki sapkının doğası Tanrı Sözü'nden açıkça anlaşılabilir gibi ya da dinin tüm başlıkları hakkında akademik bir şekilde hüküm vermek yasalmış gibi, sapkınların yalnızca Tanrı'nın yargısına bırakılması gerektiğini savunuyorlardı. Bu görüş, farklı bir görüş benimsenirse, zorbalığın dindarlara karşı zulmünü onaylıyor gibi görünebileceklerinden korkan bazı iyi adamlar tarafından bile savunuldu. Bu görüşün başlıca destekçileri (ve böylece kendi davalarını savunuyorlardı) Sebastian Castellio ve Lailius Socinus'tu; ikincisi aslında daha gizliydi, ama ilki daha açıktı, kutsal kitapların çevirisine ya da daha doğrusu saptırılmasına eklediği belirli bir risalede, açıkça İlahi Sözü açık otoriteden mahrum bırakmaya çalıştı ve açıkça savundu, Korintliler'in Birinci Mektubu Üzerine Açıklamalar'ında, sanki bizi yazılı Sözü'den kusurlu olarak uzaklaştırmak amacıyla, Pavlus'un mükemmel öğrencilerine - (kim olduklarını bilmiyorum) - yazılarında sunduğundan daha kapsamlı bir teoloji öğrettiğini söyler. Calvin, 1544 yılının başlarında, Servetus'un doktrinine karşı bütün meslektaşları tarafından imzalanan tam bir çürütme hazırladı; ve ayrıca, gerekli soruşturmadan sonra, sapkınları cezalandırmanın neden ve ne ölçüde yargıçların görevi olduğunu gösteren nedenler ekledi, bu adamlar ona kısmen dindar doktorların yazılarından yanlış alıntılardan ve kısmen de adı bilinmeyen bazı fanatiklerin açık sözlülüklerinden oluşan bir farrago ile karşı çıktılar. Bu saçmalık Martin Bellius tarafından yazılmış gibi görünüyordu. Bu Castellio'nun kendisiydi, ancak daha sonra öyle olmadığına yemin etti. Yayımlandığı söylenen kasabanın adı da uydurmadı. Sadece bu hatayı değil, başka birçok küfrü de içeren bu iftira dolu esere, Calvin'i çok daha iyi işlerle meşgulken, yani daha sonra bahsedeceğimiz Yaradılış ve diğerleri üzerine en bilgili yorumlarını yazarken ve kilisesini tehdit eden tehlikeleri savuştururken sıkıntıdan kurtarmak amacıyla bir cevap yazdım.

Çünkü yenilikler yapmaya kararlı olan fesatçılar hâlâ devam ediyorlardı ve Şubat ayında Senato'nun huzurunda ikinci bir af onaylanmasına rağmen, davranışları her geçen gün daha da kötüleşiyordu. Calvin bu nedenle, hem her zamanki gibi onları azarlayarak daha iyi bir zihne getirmeye çalışmakla, hem de kötülüklerine karşı koymalarını sağlamak için iyileri onaylamakla çok meşguldü; çünkü kötüler o kadar ileri gittiler ki, Tanrı Sözü'nü müstehcen şarkılara dönüştürdüler ve karanlıkta karşılaştıkları yabancıları dövdüler ve hatta bazen onları soydular. Özel olarak ve uygun bir şekilde, Bolsec, Castellio ve diğer bazılarının (şüphesiz gerçek için çok istekli olan adamlar!) yardımını önceden belirlenme konusundaki tartışmayı yenilemek için çağırdılar. Castellio, Tanrı'nın sadık hizmetkârına en ağır hakaretleri içeren rezil ve isimsiz bir iftirayı dağıtmakla yetinmeyerek, Latince bir başka baskısının Paris'te gizlice basılmasını sağladı. Buna daha sonra cevap verdim; ve Calvin'in kendisi de konuyla ilgili belirli başlıklar altında hazırlanmış olan bazı saçmalıkları çürüttü. Bu dönemde, Wesel, Embden ve Frankfort'a yerleşmiş olan ve ara sıra Calvin'den tavsiye isteyen bazı İngiltere sürgünleri de Calvin'in zamanını alıyordu. Calvin'in

canını sıkın bir başka şey de, daha önce kendisinin kurmuş olduğu Strasburgh Fransız Kilisesi'ndeki bazı pastörlerin (başkalarının lütfuyla gizlice desteklenen) cüretkârlığıydı. Kısacası, bu yıl boyunca çeşitli kiliseler adına yaptığı çalışmaların kapsamı, müjdeyi benimsemeleri için birçok güçlü adamı harekete geçirdiği ve en iyi sonuçlarla, bazıları aşırı tehlikeye maruz kalan ve diğerleri gerçekten bağlanmış olan kardeşlerin çoğunu onayladığı sayısız mektupla kanıtlanmaktadır.

Daha önce tüm İsviçre ve Rhaetian kiliselerinin sakrament doktrini konusunda hemfikir olduklarından ve bu doktrinin tüm bilgili ve iyi insanların büyük memnuniyetiyle yayınlandığından bahsetmiştik. Bu uyum, daha önce büyük etkisini gördüğümüz sapkınlık ruhunun hoşuna gitmiyordu. Bu nedenle, sönmüş kolları canlandırmaya istekli birini bulmak kolaydı. Buna göre, bir Westfalyalı olan Joachim borazanı çaldı ve bu borazan daha sonra o zamanlar bir Kelam hizmetkârı ve şimdi bir piskopos olan Heshusius tarafından yankılandı. Her ikisinden de ileride bahsedeceğiz. Calvin'in bu dönemde yayınladığı *Kiliselerin Rızası Üzerine Bir Açıklama*, bu adamların öfkelerini daha da artırdı, ancak gerçeğin tüm sevenleri için daha yararlı olduğunu kanıtladı.

Ertesi yıl (1555), Tanrı'nın olağanüstü iyiliği sayesinde iç çekişmeler sona erdi ve Cenevre Cumhuriyeti ile Kilisesi arzu edilen huzura kavuştu. Fesatçılar kendi elleriyle kendilerini mahvetmişlerdi, korkunç bir komplo, komploculardan bazılarının sarhoşluk halindeki huysuz küstahlıkları sayesinde çok uygun bir zamanda ortaya çıkarılmıştı. Bazıları büyük bir cezaya çarptırıldı, bazıları da sürgüne gönderildi; sonuncular bir süre daha devleti rahatsız etmeye devam etseler de, sonunda hepsi utanç verici bir şekilde sona erdi; böylece Tanrı'nın gecikmiş ama yine de adil cezasının eşsiz bir örneğini oluşturdular. Cumhuriyet bu zararlılardan kurtulur kurtulmaz, Tanrısal iyiliğin bir başka eylemiyle, dört Helvetya kentinin yanıtı sonucunda (bir önceki yıl Cenevre'nin kilise yönetimiyle ilgili soruşturma sırasında Senato tarafından görüşlerinin sorulduğundan bahsetmiştik), kilise yönetimiyle ilgili tüm eski kararlar, fesatçıların beklentisinin aksine, oylamaya sunuldu ve vatandaşların ortak oylarıyla kabul edildi. Bununla birlikte, Calvin yorucu çabalar için fırsat istemiyordu. Yurtdışında hem Polonya Kralı'nın isteği üzerine bu krallığın kiliselerini kurmakla meşguldü, hem de İngiltere'deki işlerin değişmesiyle ortaya çıkan ve şehit edilen eşsiz dindarlıktaki üç piskopos John Hopper, Nicholas Ridley ve Hugh Latimer ve şehit edilen sayısız Hristiyanın sorunlarıyla uğraştı ve sonunda Canterbury Başpiskoposu büyük Cranmer'in cennete sürüldüğü o öfkeli fırtınayla uğraştı. Ayrıca Fransa'da tutuklu bulunan kardeşlerini ve özellikle de bu yıl Cambrey'de en büyük zulümle yakılan beş sadık şehidi teselli etmek için büyük çaba sarf etti.

Servetus'un külleri kendi ülkesinde yeniden filizlenmeye başlamıştı, ünlü bir avukat olan Matthew Gribald'in onun küfürlerini desteklediği ortaya çıkmıştı. Tesadüfen Cenevre'ye gelmişti (Cenevre civarında bir köy olan Fargias'ın sahibiydi) ve Padua'da onun öğrencisi olan bazı İtalyanlar tarafından Calvin'le tanıştırılmıştı. Ancak Calvin, Hristiyan inancının temel maddesi olan Kutsal Üçlü-Birlik konusunda önceden anlaşmadıkları sürece ona paydaşlık elini uzatmayı reddederek, öğüt vermek ya da tartışmak için yer bırakmadı. Buna göre, daha sonra Calvin'in o zamanlar bile kendisini önceden uyardığı şeyi, yani inatçı dinsizliği nedeniyle Tanrı'nın ağır yargısının yaklaşmakta olduğunu deneyimledi. Önce Vergerius'un lütfuyla getirildiği Tübingen'e kaçtı ve daha sonra Berne'de yakalandı, sapkınlığından vazgeçmesi üzerine serbest bırakıldı. Tekrar eski yoluna döndü ve ileride kendisinden bahsedeceğimiz Gentilis'in hamisi ve ev sahibi oldu, sonunda vebaya yakalandı ve bu şekilde kendisini bekleyen cezayı bekledi.

Bu yıl meydana gelen bir başka durum Calvin'in sevincinin tam olmasına izin vermedi. Kendi içlerinde Calvin'e karşı çıkma eğiliminde olan ve dahası, Bolsec tarafından bu kadar ünlü bir kişiye saldırarak bir dereceye kadar itibar kazanmak için kıskırtılan birkaç komşu bakandan oluşan bir hizip, üstelik karakterlerine zaten birçok damga eklenmiş olan adamlar, ona karşı Bacchanalians gibi öfkeleniler ve Tanrı'nın sonsuz takdirinden ve emrinden hiçbir şeyi dışlamayarak Tanrı'yı kötülüğün yazarı yaptığını iddia ettiler. Daha önce de değindiğimiz bu iftiralar, onu yolundan döndürmese de, iftira tarzından dolayı, Senato'dan vekillerle birlikte Bern'e gitmek ve Bernliler'in önünde gerçeğin davasını savunmak

için izin almak zorunda bıraktı. Dava buna göre savunuldu; sonuç olarak Sebastian alçaklıktan suçlu bulundu ve sürgüne gönderildi, Bolsec'in de ülkeyi terk etmesi emredildi; ancak konuyla ilgili açık bir karar verilmesi uygun görülmedi. Tanrı böylece Kilisesinin iyiliği için istişarede bulundu. Bir karar verilmiş olsaydı, Calvin daha sonra kendi isteğiyle elde ettiği şeyi, yetki ve etkiyle elde etmiş gibi görünebilirdi. Çünkü kısa bir süre sonra, (ancak Calvin'in ölümüne kadar) tüm bu iftiralar duman olup uçtu ve suçlayanların en acımasız olan Andrew Zebedee, Cenevre'den yaklaşık dört mil uzaklıktaki Newburgh kasabasında ölüm döşegindeyken, önde gelen vatandaşları çağırarak, karşı çıktığı gerçeği gönüllü olarak itiraf etti ve kendi davranışından nefret ederek, tüm belgelerinin onların huzurunda yakılmasını emretti. Bu, Calvin'in lehine, Senato'nun binlerce kararıyla verilmiş olandan kesinlikle daha iyi bir karardı.

Ertesi yıl (1556), Calvin vaaz verirken aniden humma hastalığına yakalandı ve sonunda kürsüyü terk etmek zorunda kaldı. Bu konuda birçok yanlış söylenti ortaya çıktı ve Papacılar o kadar sevindiler ki, Calvin'in doğduğu şehir olan Noyon'daki halka açık ayin sırasında keşişler onun ölümü için putlarına şükrettiler. Ancak iyilerin duaları galip geldi; ve Calvin bu saldırıdan ölmekten o kadar uzaktı ki, tam tersine, sanki gücünü yenilemiş gibi, Fransız kilisesinde ortaya çıkan anlaşmazlıkları yatıştırmak için davet edildiği Frankfort'a alışılmadık derecede uzun bir yolculuğa çıktı. Dönüşünde (1557), sağlığı hala zayıf olmasına rağmen, günlük işlerinden hiçbirini ihmal etmedi ve ertesi yıl gerçekten değerli bir önsözle birlikte Mezmurlar üzerine en bilgili Yorumlarını yayınladı. Bu yılın bir bölümünü, bazı hain pastörlerin çıkardığı kargaşalar nedeniyle çok çalkantılı ve mısırın pahalılığı nedeniyle sıkıntılı bir şekilde, Westfalyalı Joachim'e karşı gerçeği savunmakla geçirdi. Westfalyalı'ya son cevabını yazdıktan sonra, o da bitmek bilmeyen gevezeliklerine devam edince, bu görevi ben üstlendim ve Tanrı'nın lütfuyla elde ettiğim başarıdan dolayı pişmanlık duymak için hiçbir nedenim yok. Bu sırada hem o hem de ben, Castellio'nun Tanrı'nın ezeli takdirine karşı anonim olarak yayılmasına neden olduğu iftiraları çürüttük.

Ancak Calvin'i en çok üzen şey, Rab'bin Sofrası'nı kutlamak için toplandıkları St James's Caddesi'ndeki toplantılarına zorla girilerek Paris'teki dindarlara yapılan çok acımasız zulümdü. Sayıları seksen civarında olan bu kişiler (geri kalanlar gecenin karanlığından yararlanarak kaçmışlardır), aralarında yüksek tabakadan birkaç hanımefendi de bulunmasına rağmen, gün ağarırken kınama ve hakaretler arasında hapisanelere götürülmüşlerdir. Kralın öfkesi sadece etrafindakiler tarafından değil, zamanın koşulları tarafından da alevlendirilmişti; çünkü bu olay St Quintin'deki büyük yenilgi haberinin gelmesinden hemen sonra gerçekleşmişti. Dindarlar gece toplandılar, çünkü gündüz bunu yapmaya güçleri yetmiyordu, eski zamanlarda Hristiyanlara karşı uydurulan eski ve bayat iftiralar, Sorbonne'lu bir Doktor olan Demochares tarafından yeniden canlandırıldı ve tüm bu felaketlerin gerçekten sadece Hristiyanlara atfedilmesi gerektiğini ima etti. Işıkların söndürüldüğünü ve fuhuş yapıldığını kanıtlamak için tanıklar bile uyduruldu; bu insanlar inanacak kadar saf bulundu. Bu nedenle yedi şehit alevlere götürüldü ve bu üç kez tekrarlandı; listede, aralarında çok genç iki erkeğin de bulunduğu diğer altı kişinin yanı sıra metaneti gerçekten takdire şayan olan üst tabakadan bir kadın da vardı.

Ancak Sorbonncuların iftirası, hiçbir şekilde bastırılmamış olsa da, tecavüze uğradığı söylenen tutuklu kızları için gönüllü olarak mahkemeye başvuran bir başrahibe ve ayrıca birkaç ay önce orada pastör olarak görev yapan ve hayranlık uyandıran küçük bir kitapta tüm bu yalanları tamamen çürüten çok mükemmel ve bilgili bir kişi tarafından ortaya çıkarıldı. Calvin ayrıca Alman prenslerinden son derece acele bir elçilik heyeti gönderilmesini sağladı. Bu sayede fırtına biraz yatışmış oldu. Bunu izleyen yıl (1558) Cenevre Cumhuriyeti için mutlu bir yıl oldu; Bernliler ve Cenevreliler arasında, sürgün edilenlerin büyük hayal kırıklığına uğramasına rağmen, sürekli bir konfederasyon kuruldu. Bu başarılı sonuca, aralarında sürgün edilenlerin son sonuçsuz girişiminin de bulunduğu çeşitli koşullar eşlik etti. Ancak bu konuyu daha fazla uzatmamaya karar verdim.

Yurtdışında, Fransa'da zulüm yeniden başladı ve yurtçinde, Cosenza'nın yerlisi olan Valentine Gentilis'in himayesinde, Servetus'un küllerinden doğduğu gibi, Triteistlerin iğrenç sapkınlığı ortaya çıktı. Bu kötülüklerin önüne geçmek için, Calvin'den gelen bir mektupla Almanya prenslerine temsilciler

gönderildi, kiliselerin birçok felaketini açıkladı ve müdahale etmelerini istedi ve bu arada kendisi de acı çekenleri doğrulamak için çok sayıda mektup yazdı. Gentilis'in davasında izlenen yolu ve o canavarın sonunu kısaca anlatacağım; çünkü tüm meselenin kısmen Calvin'in kendisi tarafından kamuya açık işlemlerden hazırlanmış ve kısmen de Berne'nin bir pastörü olan Benedict Aretius tarafından sadakatle yazılmış tam bir açıklaması, konuyla ilgili her şeyle birlikte küfrünün bir reddini içeren bir ek ile birlikte 1567 yılında bu şehirde yayınlandı.

Zeki olduğu kadar kurnaz ve sofistike bir zekâyâ da sahip olan bu mutsuz adam, Servetus'un cezalandırılmasından bir hayli zaman sonra, onun incelemesine ve Calvin'in reddiyesine denk gelmişti, Ne Samosatene sapkınlığını renklendirdiği hayaller ya da fikirlerin, ne Sabellius'un ortaya attığı öz ile kişilerin karıştırılmasının, ne de saf olmayan Arius'un savunduğu gibi Mesih'in Tanrısallığının Tanrı Sözü ile uzlaştırılmayacağını kolayca anladı. Öte yandan, Kutsal Yazılar'da Tanrı'nın tek özü ve birbirinden farklı üç hipostaz hakkında söylenenlerin insan aklıyla bağdaştırılmayacağını gördü. Bu nedenle, kendi tanımındaki zihinlerin yapmaya alışkın olduğu şeyi yaptı, yani Tanrı'nın bilgeliğine boyun eğmek yerine, insan aklıyla uyuşmayan hiçbir şeyin doğru olmadığına kendini ikna etti. Bu nedenle, üstünlüğü yalnızca Baba'nın kişiliğine atayarak, onun bir ve tek kendi kendine var olan Tanrı olduğunu iddia ederek, açıkça *Özleşme* dediği şeyi, yani hem kişiler hem de özler olarak sayıca üç olan özlerin yayılmasını, yani başka bir deyişle, üç Tanrı'yı, üç ebedi, her şeye gücü yeten ve sonsuz Varlığı savunmaya başladı. Bu şekilde kendini küstahça sadece Tanrı'nın kutsal Sözü'ne değil, aynı zamanda (Atanasius İnanç Açıklaması'nı reddeden) Nice Konseyi'ne ve Ignatius, Tertullian ve Lactantius gibi en eski yazarların otoritesine de karşı koydu. Nice Konsili'ni takip eden tüm muhafazakar yazarları reddetmekle kalmamış, hatta onları dinsizlikle suçlamıştır. Bu küfrü, hipostatik birlikle ilgili diğerleri izledi. Bu makaleleri önce gizlice birkaç kişiye sundu; bunların başında Milanolu bir asker olan John Paul Alciat ve mesleği hekimlik olan Salussesli George Blandrata geliyordu. Sonunda görüşlerini İtalyan Piskoposluk Meclisi'ne sunduktan sonra, olağanüstü bir toplantı yapıldı ve burada bazı seçkin senatörlerin, tüm rahiplerin ve pastörlerin huzurunda sabırla dinlendi ve Calvin'in öne sürmeyi uygun gördüğü her şey Tanrı Sözü'nden çürütüldü, sonuç, İtalyanların sadece altı istisna dışında hemen ortodoks inancını kabul etmeleri oldu ve bunlar bile daha sonra kenara çekildiklerinde, gerçekten de elleriyle abone oldular, ancak daha sonra ortaya çıktığı gibi, kalpleriyle de değil. Gentilis daha sonra eski yoluna geri dönüp, eski küfrünü yayarken tespit edildi ve yakalandığında hiçbir gizleme girişiminde bulunmadı, ancak istediği kadar uzun ve çok duyuldu. Sonunda, sanki yenilmiş gibi (çünkü Calvin'e karşı inatçılıktan başka bir şeyi yoktu), son derece pişmanmış gibi davrandı ve gerçekten de, kendi el yazısıyla yazdığı pişmanlığının bir kopyası hala mevcuttur. Kısacası, sokaklarda dolaşıp sapkınlığından vazgeçtikten sonra, şehrin kapılarının ötesine geçmeyeceğine dair yemin ettikten sonra kovuldu. Ancak kısa bir süre sonra inancını bozarak Savoy'a, Matta Gribald'ın yanına kaçtı ve bir süre sonra Transilvanya'nın ve komşu ülkelerin gelecekteki yıkıcıları olan Alciat ve Blandrata tarafından takip edildi. Ancak Gentilis (Tanrı'nın yargısı o zaman bile onun üzerindeydi) Gribald ile birlikte yaşamaya devam etti - ikisi de diğer ikisini cahil ve bilgisiz adamlar olarak hor görüyorlardı - ve Athanasius ve Calvin'e karşı küçük bir eser basmaya başladı. Daha sonra Lyons'a gitti ve orada basımı bitirdi, başına da yaptığı kötülükten tamamen habersiz olan Gez Valisi'ne ithaf ettiği bir yazı ekledi. Daha sonra Lyons'da Papacılar tarafından yakalandığında (nedenini bilmiyorum) onlara Calvin'e karşı yazdığını söyledi ve Katolik Kilisesi'nin iyiliğini hak eden biri olarak serbest bırakıldı. Bundan sonra Moravya'ya Blandrata ve Alciat'a ve aynı mührü taşıyan diğerlerine gitti. Daha sonra, kendi aralarında bir anlaşmaya varamadıklarında (çoğu Triteizm'den Samosata'lı Pavlus'un doktrinine geçmişti), sanki İsa'nın eli onu cezalandırmaya götürüyormuş gibi, Savoy'a arkadaşı Gribald'ın yanına döndü. Ama bu veba başka bir vebayı çoktan alıp götürmüştü. Calvin de o zamana kadar aramızdan ayrılmıştı. O zaman, sanki kendini tamamen kaptırmış gibi ya da Calvin'in ölümünden sonra kendisini mahkûm edebilecek kimsenin kalmadığına inandığı için, doğrudan Gez valisine gitmişti, vali ona haklı olarak güvenmişti, hemen tanındı ve daha önceki sapkınlığı nedeniyle Tanrı'nın adil yargısıyla, davasını savunması için Bern'e gönderildi, orada yalancı şahitlikten ve açıkça sahtekârlıktan mahkûm edildi. Onu doğru yola döndürmek için yapılan birçok sonuçsuz girişimden sonra idam edildi ve böylece birçok suçunun cezasını çekti. İşte bu davanın sonu böyle oldu. Yine de, hem Katolikler hem de Ubiquiteryanlar

(İsa'nın bedeninin her zaman her yerde olduğuna inananlar) denilen o değerli kişiler arasında, Calvin'i bu küfürlerin yazarı olarak suçlamaya, hatta onu Ateizme ve Muhammedîliğe (İslam) giden yolu açan kişi olarak karalamaya cesaret eden bazı mükemmel Hristiyanlık savunucuları eksik değildir; gerçek şu ki, onlar derin uykudayken, Calvin zamanımızda bu küfürlerin en zahmetli şekilde çürütüldüğü ilk ve neredeyse tek kişiydi. Ama Paris'te, Kral'ın bütün işleri yönettiği Kardinal, sapkınlığın yargılanmasını sıradan yargıçlardan (laik dedikleri yargıçlardan) alıp kardinallerden oluşan bir üçlü yönetime vermeye kalkıştı. Paris Parlamentosu, insani telkinlerden ziyade ilahi telkinlerle karşı çıkarak, Mesih'in davasını değil kendi davalarını savundukları için, hain girişiminden vazgeçti.

Ancak bu yılın sonu bizim için daha büyük bir üzüntünün başlangıcı oldu; Calvin, Ekim ayında, tıp adamlarının haklı olarak yaşı ilerlemiş olanlar için ölümcül olarak kabul ettikleri, çok üzücü bir deneyimle öğrendiğimiz bir hastalık olan quartan ateşine (dört gün sıtması) yakalandı. Calvin'in hastalığı sadece sekiz ay sürmesine rağmen, çalışma ve eforla yıpranmış olan bedenini öylesine tüketmişti ki, hiçbir zaman tamamen iyileşemedi. Bu arada doktorlar şiddetle tavsiye ediyor ve biz de sağlığına biraz dikkat etmesi için ona yalvarıyorduk, mecburen vaaz vermekten ve ders vermekten vazgeçti, ancak günlerini ve gecelerini dikte etmeye ve mektup yazmaya devam etti. Ağzından, kendi ifadesiyle, tembellikle geçirilen yaşamın ona acı vereceğinden daha sık bir ifade çıkmazdı; gerçekten de güçlü olan bizler, onunla kıyaslandığımızda tembel sayılabiliriz. *Hristiyan Dininin Temelleri'*ni Latince ve Fransızca olarak yapılan son baskısında ve Galars'ın Dersler'inden çıkardıklarının değiştirilmiş bir baskısı değil, tamamen yeni bir çalışma olan Yeşaya Üzerine Yorumlar'ında bunun bir tefsiri vardır.

Ertesi yıl, yani 1559, en güçlü iki kral arasında sağlanan barış ve yakınlık açısından dikkat çekiciydi ve Kral Henry'nin sadeliğini kötüye kullanan Papacıların öğütleri takdire şayan bir şekilde boşa çıkarılmasaydı, belki de Cenevre Cumhuriyeti'nin son yılı olacaktı. Çünkü Henry'nin, en ağır fermanları çıkardıktan ve bazı senatörleri, sadece genel bir konsey toplanana kadar, din konularında daha yumuşak davranılması gerektiği görüşünü bildirdikleri için hapse attıktan sonra, özellikle Savoy Dükü'nü geri getirmeyi ve Cenevre'yi tamamen yıkmayı düşündüğü kesindir. Calvin ise tam tersine, sağlığı kötü olmasına rağmen, Cenevre'de onun planlarını bozmak için çalıştı. Kiliseleri ve önlerindeki olasılık nedeniyle büyük sıkıntı içinde olan tüm kardeşleri onayladı ve Rab'den yardım dileyerek durmadan dua etti. Hem içeride hem de dışarıda hüküm süren dehşetin ortasında, hükümdar, barışı onaylayacağı evliliğin kutlamasına hazırlanırken, sahte bir çatışmada ölümcül bir yara aldı ve bu yara, Kraliyet Muhafızlarının komutanı olarak daha önce senatörleri yakalama görevini verdiği adamın elinden geldi. Kardinal Lorraine bu ölümün, daha sonra çok bilgili bir avukat, çok dürüst bir senatör ve İsa'nın en kutsal şehidi olan Annas de Bourge'un en adaletsiz cinayetiyle telafi edildiğinin düşünülmesini istiyordu.

Ancak Cenevre, Tanrı'nın eşsiz takdiriyle, sanki Rab tekrar tekrar en koyu karanlıktan en saf ışığın doğmasına neden oluyormuş gibi, bu zamanlarda o kadar güvende hissetti ki (bu şey pek inandırıcı değil), bu güçlü prenslerin onu yok etmek için komplo kurduğu yıl ve neredeyse tam o anda, Calvin'in önerisi üzerine, sekiz genç öğretmen ve İbrance, Yunanca, Felsefe ve Teoloji profesörleri ile donatılmış bir okul için muhteşem bir bina inşa edilmesi için emir verdi. Yüce Tanrı'ya adanma töreni ana kilisede halkın tam katılımıyla gerçekleşti ve burada ilk kez bu en yararlı ve kutsal kurumun tahsis edilmesi ve sürekli bakımıyla ilgili yasalar okundu ve kabul edildi.

Ertesi yıl (1560) bazıları Calvin'i babasının varisi Francis II'ye karşı bazı kişileri kışkırtmakla suçlayarak Calvin'e büyük bir hakarete bulundular; kastedilen kişiler, kargaşanın kaderinden Amboise adını alan kişilerdi. Kesin olarak biliyorum ki, Calvin'in bu meselede hiçbir rolü ya da payı yoktu ve hatta hem sözle hem de arkadaşlarına yazdığı mektuplarla bunu açıkça onaylamadı. Aynı yıl, Mantua'lı bir Stancarus (İtalya Polonyalıları için ölümcül görünüyordu), Mesih'in beden dışında bir Aracı olmadığını iddia etmeye başladı ve Tanrı olarak bir Aracı olduğunu savunan herkese karşı Ariuşçuluk suçlamasını getirdi.

Suçlamanın temeli, bu şekilde Oğul'u Baba'dan daha aşağı bir konuma getirmeleriydi. Bu iftira ve tüm sapkınlık, diğerlerinin yanı sıra Melancthon ve Martyr tarafından sağlam bir şekilde çürütüldü. Calvin de, Polonyalıların isteği üzerine, bunu çok kısa ama büyük bir ikna gücüyle çürüttü; ve aynı zamanda kısa süre sonra olacakları öngördü, yani, Stancarus'u çürütme gayretindeki bazı beceriksiz kişilerin, dikkat etmezlerse, Triteistlerin hatasına düşeceklerini, onları tehlikeye karşı açıkça uyardı ve Blandrata ve takipçilerine karşı tetikte dururken ve Mesih'in her iki doğada da Aracı olduğunu iddia ederken, Tanrılığı çoğaltmamalarını öğütledi. Ne var ki, mahvolacak olanlarla ilgili olarak, bu öğüt boşuna verilmişti.

Yine bu dönemde, Bohemya Waldensesleri iki kardeşlerini Calvin'e göndererek dinle ilgili bazı sorular sormuşlar, Calvin de onlara nazikçe cevap vermiş ve diğer kiliselerle tam bir bağ kurmalarını tavsiye etmiştir. Aynı zamanda, Kraliçe Mary'nin ölümünden sonra, Majesteleri Kraliçe Elizabeth'in eşsiz dindarlığına ve insancılığına güvenerek İngiltere'ye sığınan birkaç Fransız ve Londra Piskoposu Edmund Grindall'ın rızasıyla orada bir Fransız kilisesi kurmak için birinin gönderilmesini talep eden birkaç din adamı, Galars'ın gönderilmesine karar verildi.

1560 yılının sonunda, İkinci Francis aniden ölmüştü, tam da her şeyin sadece Tanrı'nın bir çare verebileceği kadar umutsuz görüldüğü bir zamanda, Dokuzuncu Charles tacı devralır almaz bir haberci ondan bir mektupla geldi, mektupta Cenevre'den Fransa krallığını rahatsız etmek için kişilerin gönderildiğinden şikayet ediyor ve derhal geri çağrılmalarını talep ediyordu; aksi takdirde, zararın intikamını almak için sahip olduğu çok haklı nedeni göz ardı etmeyeceğini söylüyordu. Senato tarafından çağrılan Calvin, kendi ve meslektaşları adına, Fransız kiliselerinin ricası üzerine, bu amaç için uygun gördükleri, inançları ve dürüstlükleri bilinen bazı adamlara, saf bir kilise yetiştirmek gibi kutsal bir davada yardımlarını isterken ülkelerine karşı isteksiz olmamalarını tavsiye ettiklerini söyledi; Bu tavsiyeye krallığı rahatsız etmek için değil, barış müjdesini öğretmek için uyduklarını; dahası, böyle bir şey yapmakla suçlanırlarsa, kralın huzurunda kendilerini suçlayanlara cevap vermeye hazır olduklarını söylediler. Konu daha ileri gitmedi. Aynı yıl, Calvin ve ben, o en belalı adam olan Tilemann Heshusius'un kitabına cevap verdik. Calvin daha sonra Valentine Gentilis'in Lyons'da Athanasian Creed'e karşı bastırıldığı küfürleri çürüttü. Ayrıca, Fransa'daki kiliselere ithaf ettiği Daniel Üzerine Düşünceler'i yayınladı. Bu sözleriyle gerçekten de bir peygamberin tercümanlığını yapıyordu; ama aynı zamanda, Poissy'de piskoposlar toplantısının yapıldığı ve Krallığın Mülklerinin tam bir konvansiyonunda Galya kiliselerinin onaylanmış bir İnanç Açıklaması'nın benim tarafımdan krala sunulduğu sırada yaklaşan fırtınaları öngörerek, ithafta kendisi de bir peygamber (öngören) oldu. Bu sırada pek çok kişi Papalığa hemen bir darbe indirileceği düşüncesiyle gurlanıyordu. Yine bu dönemde, sonradan Ecebolius soyadını alan Francis Baldwin, en az üç ya da dört kez din değiştirdiği için (çünkü 24 Ağustos 1572'de Fransız kiliselerinin başına gelen son felaketten önce bile, en mükemmel ve saygıdeğer kişilerin tanıklığına sahibiz, hatta Baldwin'in Sinod'a sunduğu kendi mektubunda bile, bir gün bize bağlanmayı son derece arzuladığını görüyoruz;) Bu adam, diyorum ki, bir kardinal tarafından kandırıldı ve kötü hilelerle Navarrene ile uzlaştırıldı, sarayda ya kendisi tarafından ya da (kendi hesabına göre) dindar ve ılımlı bir adam olan Cassander tarafından yayınlanan kısa bir inceleme yazısı dağıttı; bu açıdan Beşinci Charles'ın Ara Dönemi'nden bile daha kötü bir kitap, ılımlı bir reform görüntüsü altında Papalığın tüm yolsuzluklarını savundu. Bu konudan benim tarafımdan haberdar edilen Calvin, kısa bir süre sonra Baldwin'in huyunu ve niyetini herkesin anlamasına yetecek ilavelerin yapıldığı bir reddiye yayınladı. Ancak ne bu ne de başka bir cevap onun hezeyanlarını bastıramadı; o zamandan beri Calvin'e iğrenç hakaretleriyle saldırmaktan vazgeçmedi, ta ki yılın sonunda, Paris'te bazı davaları takip ederken ya da Polonya krallığını ziyaret etmek için yola çıktığında, III. Henry'e eşlik etmek için kendisine tercih edilen bir başkasını gördüğü için kıskançlıktan acı çekerken, Tanrı'dan ve sık sık aldattığı her iki dinden insanlardan nefret ederek, aynı anda hem iftira atmayı hem de yaşamayı bırakana kadar iğrenç iftiralarından vazgeçmedi.

Ancak 1562 yılında, kralın resmi bir fermanıya Fransız kiliselerine sadece barış değil, aynı zamanda belirli koşullar altında özgürlük de verildikten sonra, Navarren Papacıların hileleriyle hemen baştan

çıkarıldı ve Guise Dükü, Vassy'deki vahşi katliamı gerçekleştirdikten sonra boruyu çaldı ve şimdi sefil Fransa'da birbirini izleyen on iki yıldır devam eden iç savaşı başlattı, Calvin'in üzerine yüklenen birçok ağır yükü tarif etmek imkansızdır; Hastalığı da o kadar artmıştı ki, daha iyi bir yaşama doğru hızlı adımlarla ilerlediği görülebilirdi. Bununla birlikte, teselli etmekten ve öğüt vermekten, hatta vaaz vermekten ve Teoloji üzerine dersler vermekten vazgeçmedi. Dahası, Frankfort'ta İmparatorluk Devletlerine, Condé Prensi ve tüm dindarlar adına sunulan ve haksız yere savaşa dahil olmanın verdiği zararın yanı sıra, bazı yanlış doktrinleri benimsedikleri için Almanlar tarafından haksız yere töhmet altında bırakılan o çok takdire şayan İnanç Açıklamasını hazırladı.

Burada gözlemlenmeye değmeyecek bir durumdan bahsetmek okuyucu için sakıncalı olmayacaktır. Bir Şabat günü olan 19 Aralık'ta, Calvin gut hastalığı nedeniyle yatağa mahkûm olmuştu. Kuzey rüzgârı iki gün üst üste çok şiddetli esmeye devam edince, Calvin birkaç kişinin huzurunda şöyle der: *"Bunun nedenini bilmiyorum, ama gece boyunca yüksek sesle çalan bir savaş müziği duyduğumu sandım ve bunun gerçekten böyle olmadığına kendimi ikna edemedim. Dua edelim, size yalvarıyorum; çünkü çok önemli bir mesele ilerliyor."* Tam o gün Dreux'de şiddetli bir savaş olduğu ortaya çıktı, ancak bunun haberi birkaç gün sonra geldi. Ertesi yıl (1563) Calvin'in hastalıkları o kadar artmıştı ve o kadar çoktu ki, bu kadar güçlü ve asil bir zihnin bu kadar kırılğan, çalışmaktan bu kadar bitkin ve kısacası acı çekmekten bu kadar çökmüş bir bedene daha fazla hapsolabileceğine inanmak neredeyse imkânsızdı. Ama o zaman bile kendini bağışlamaya ikna edilemedi. Hayır, eğer herhangi bir zamanda kamu görevinden kaçınmışsa (ve bunu hiçbir zaman büyük bir isteksizlik duymadan yapmamışsa), yine de evde kendisine danışanlara cevaplar vermiş ya da kendisi yorulmasa da onlara dikte ederek yardımcıları yormuştu. Bunun kanıtı olarak, Kutsal Üçlü Birlik'e küfredenlere karşı Polonyalılara verdiği iki ciddi öğüt; ayrıca Lyons Sinodu'ndan kendisine gönderilen kardeşlere hem sözle hem de yazıyla verdiği yanıtlar; Latince yazdığı ve daha sonra kendisinin Fransızcaya çevirdiği Musa'nın Dört Kitabı Üzerine Yorum; ve son olarak, çalışmalarının sonucusu olan Yeşu Kitabı Üzerine Yorum elimizde bulunmaktadır. Bu tefsire bu dönemde başlamış ve ölümünden hemen önce tamamlamıştır.

1564 yılı onun için ebedi saadetin başlangıcı, bizim içinse en büyük ve en köklü kederin başlangıcı oldu. Şubat ayının 6'sında, astım hastalığı konuşmasını engellediğinden, son vaazını verdi; ve o zamandan itibaren, bazen cemaatin toplantısına götürülmesi ve orada birkaç cümle söylemesi dışında (bu son olay Mart ayının son günüydü) vaaz verme görevini tamamen bıraktı. Montpellier'deki doktorlara gönderdiği bir mektupta kendisinin de belirttiği gibi, bedeninin ve zihninin inanılmaz çabalarının etkisi olan hastalıkları çeşitli ve karmaşıktı. Doğal olarak zayıf ve zayıf bir vücuda sahip olmasının yanı sıra, vereme meyilliydi, neredeyse hiç uyumadı ve yılın büyük bir bölümünü vaaz vererek, ders anlatarak ve yazı yazarak geçirdi. En az on yıl boyunca akşam yemeğine kadar hiç yemek yemedi; bu yüzden tüketimden bu kadar uzun süre kaçabilmesi harika. Açlığın tek çare olduğu *hemikrani hastalığına yakalanmış* ve bunun sonucunda bazen otuz altı saat boyunca yemek yememiştir. Kısmen sesini aşırı zorlamaktan, kısmen de çok geç olana kadar dikkat edilmeyen aloes kullanımından dolayı ülserli hemeroide yakalandı ve ölümünden yaklaşık beş yıl önce ara sıra önemli miktarda kan boşaltdı. Kuvartan ateşi onu terk ettiğinde, sağ uzvu gut hastalığına yakalandı; ara sıra kolik nöbetleri geçirdi; ve son olarak, ölümünden birkaç ay öncesine kadar varlığından hiç haberdar olmamasına rağmen taş hastalığına yakalandı. Doktorlar ellerinden gelen ilaçları kullandılar ve doktorlarının reçetelerine bu kadar dikkatle uyan başka bir adam yoktu, ancak zihinsel faaliyetler konusunda sağlığına çok dikkat ediyordu, baş ağrıları bile vaaz verme sırasını almasını engellemiyordu. Bu kadar çok hastalıkla boğuşurken, hiç kimse onun bir Hristiyan'a yakışmayacak bir söz söylemek şöyle dursun, sert bir adama yakışmayacak bir söz söylediğini bile duymamıştır. Sadece gözlerini göğşe doğru kaldırarak, *"Ya Rab, ne kadar süreceksin"* derdi; çünkü sağlıklıyken bile bu ifadeyi, gece gündüz onu kendi acılarından çok daha fazla etkileyen kardeşlerinin felaketlerine atıfta bulunurken sık sık kullanırdı. Hastayken dikte etme ya da en azından yazma yorgunluğundan vazgeçmesi için ona öğüt veriyor ve yalvarıyorduk, *"Ne" diyordu, "Rab'bin beni boş bulmasını mı istiyorsun?"*



10 Mart günü, her zaman yaptığımız gibi, toplu halde yanına gittiğimizde, onu giyinmiş ve genellikle yazı yazdığı ya da düşündüğü küçük masasında otururken bulduk. Bizi görünce, bir süre sessiz kaldıktan sonra, çalışma adeti olduğu üzere alnını bir eline dayayarak, ara sıra kesilen bir sesle, ama yumuşak ve gülümseyen bir yüz ifadesiyle, *"Sevgili kardeşlerim, benim için gösterdiğiniz büyük endişeden dolayı size çok minnettarım ve on beş gün içinde (bu, davranışların kınanması için belirlenen gündü) toplantınızda son kez bulunacağımı umuyorum; Çünkü o zamana kadar Rab'bin benimle ne yapmaya karar verdiğini göstereceğini ve sonucun beni kendisine alacağı şeklinde olacağını düşünüyorum."*

Buna göre, aynı ayın 24'ünde, her zaman olduğu gibi konsilde hazır bulundu; ve bunlar sessizce yerine getirildikten sonra, Rab'bin kendisine kısa bir mühlet verdiğini hissettiğini söyledi ve eline Fransızca bir Yeni Ahit alarak, ona eklenmiş olan notlardan bazı bölümler okudu ve kardeşlerin bunlar hakkındaki görüşlerini sordu, çünkü onları düzeltmeyi taahhüt etmişti. Ertesi gün kendini daha kötü hissetti, sanki önceki günkü çalışmalardan dolayı yorgun düşmüş gibiydi; ama ayın 27'sinde senato binasının kapısına götürüldükten sonra, iki görevliye yaslanarak salona çıktı ve orada okulun yeni rektörünü takdim ettikten sonra başını açtı ve kendisine gösterilen nezaket için ve özellikle de bu son hastalığı sırasında Senato'nun kendisine gösterdiği ilgi için teşekkür etti; *"çünkü"* dedi, *"artık bu yerde son kez bulunduğumu hissediyorum."* Bu şekilde konuştuktan sonra, sesi titreyerek, hıçkırıklar ve gözyaşları arasında veda etti. Nisan ayının 2. günü, yani Paskalya günü, çok bitkin olmasına rağmen bir sandalyede kiliseye taşındı ve tüm ayın boyunca orada bulundu. Rab'bin Sofrası'nı elimden aldı ve diğerleriyle birlikte ilahiyi söyledi; sesi titriyordu ama ölmek üzere olan yüzünde sevincini belli etmeyen bir ifade vardı.